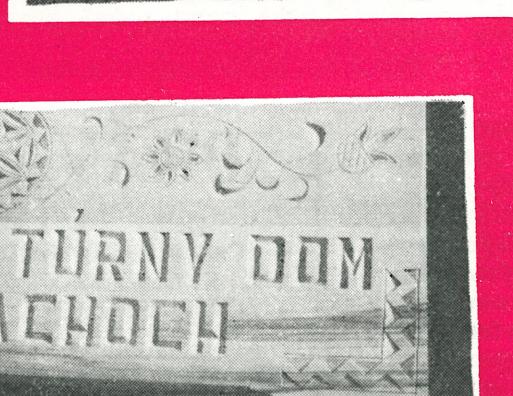
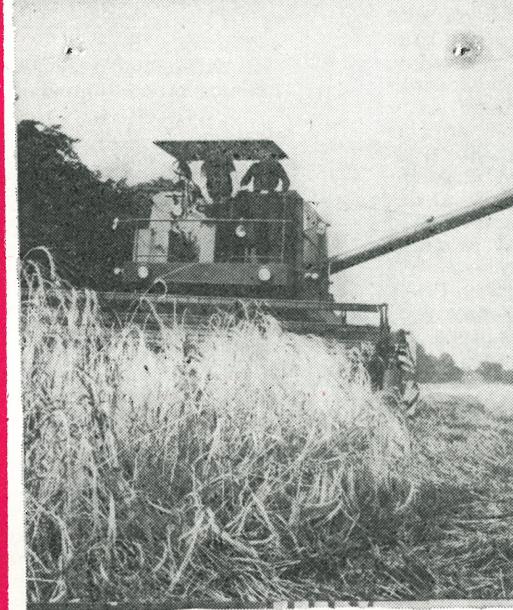
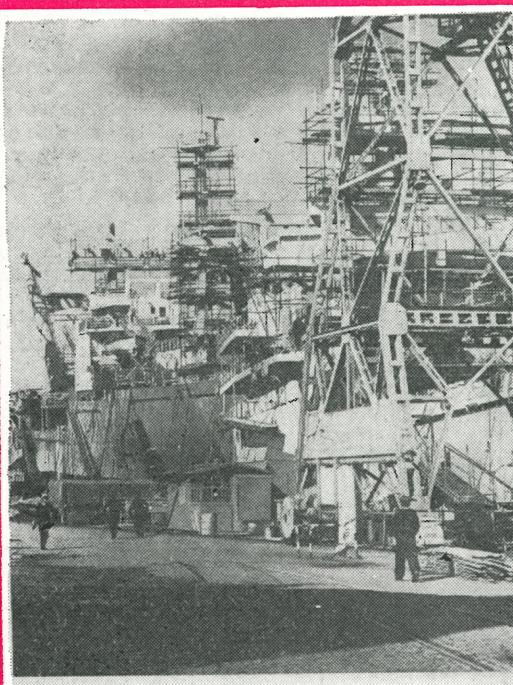
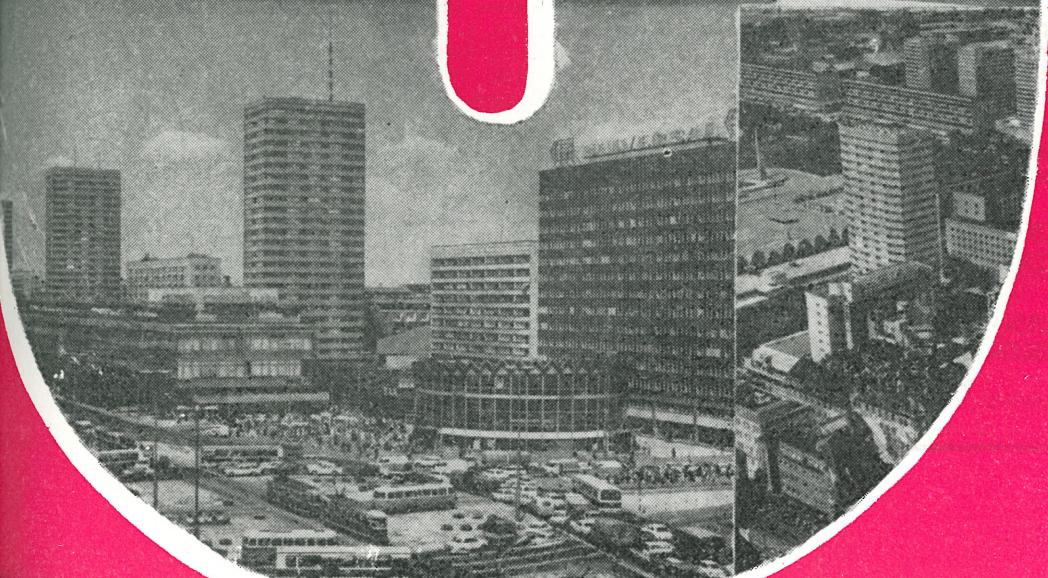
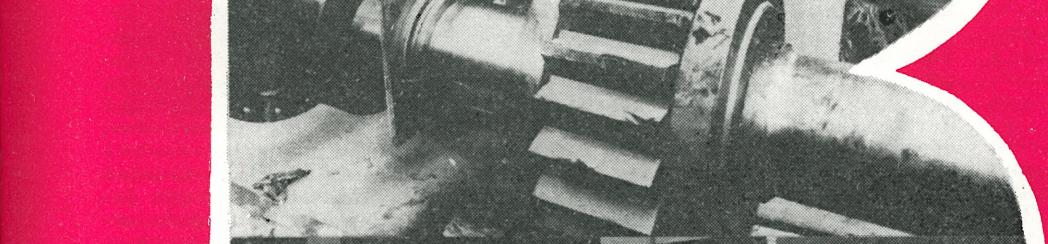
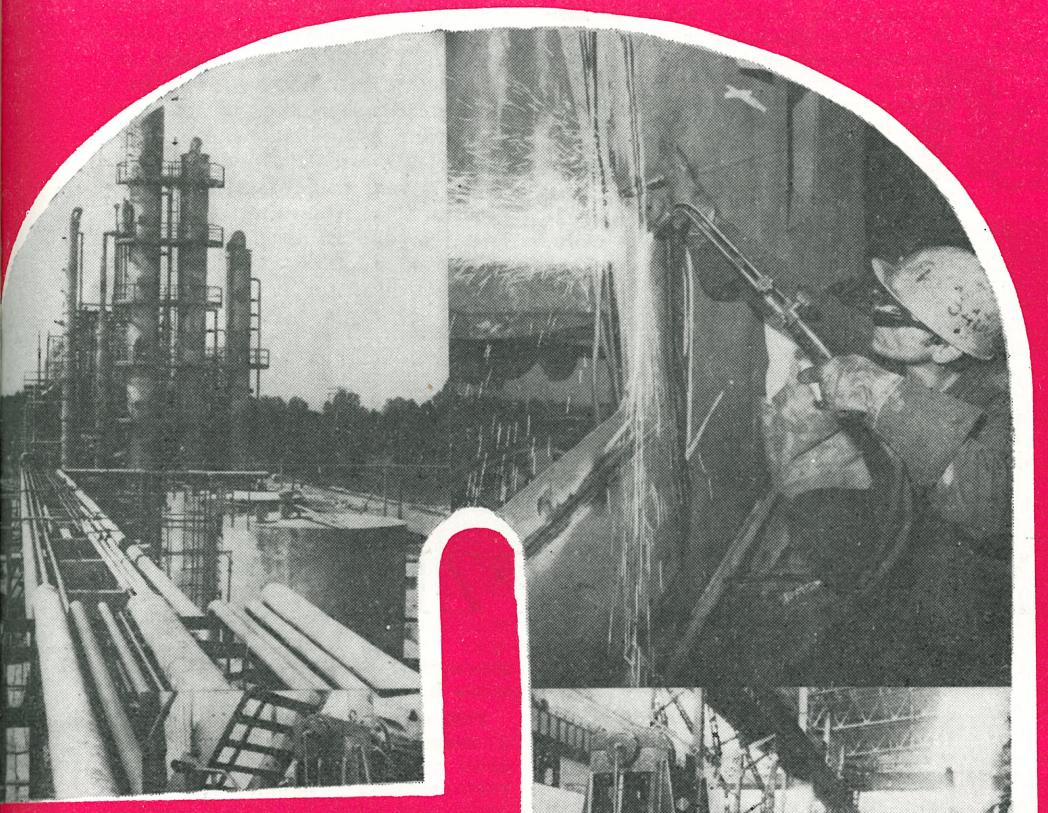

ŽIVOT

KULTÚRNO SPOLOČENSKÝ ČASOPIS • JÚL • ČERVENEC • LIPIEC • ČÍSLO 7/79 ROČNÍK 22 CENA 1 ZŁ

PLF

35 ROKOV NEZÁVISLÉHO ĽUDOVÉHO POLSKA

Pred tridsiatimi piatimi rokmi, 22. júla 1944, v oslobodenom Cheleme Polský výbor národného oslobodenia oznamoval v historickom Júlovom manifeste polskému národu zrod nezávislého ľudového Polska. Neznamenalo to obyčajnú kontinuitu polskej štátnej po prestávke spôsobenej strášlivou druhou svetovou vojnou, ktorú rozprávalo 1. septembra roku 1939 hitlerovské Nemecko. Bol to základný prelom v doterajších polských dejinách. Na polskej zemi oslobodenej Sovietskou armádou a bojujúcim po jej boku Poľskou ľudovou armádou vznikol po prvýkrát v dejinách polského národa robotnícko-rolnícky socialistický štát, ktorý návýz odstránil systém vykoristovania človeka človekom. Bolo to víťazstvo programu polskej lavičky pod vedením Poľskej robotníckej strany.

Tento program obsiahnutý v Júlovom manifeste spájal najživotnejšie otázky pre polský národ: bezohľadný boj s nemeckým vatrecom a oslobodenie krajiny spod fašistickej okupácie; základnú prestavbu spoločensko-politickej zriadenia; sformovanie polského štátu v etnicky spravodlivých hraniciach; bratstvo v zbraní, priateľstvo a všeobecnú spoluprácu s pravou socialistickou krajinou — Sovietskym zväzom, so všetkými priateľmi pri polských hraniciach a mierovú spoluprácu so všetkými národmi a štátmi.

Dejiny plne potvrdili správnosť tohto programu, overili ho. Nikdy predtým neexistoval politicky a spoločensko-ekonomický program, ktorý by v takej miere zodpovedal obrovskej väčsine spoločnosti, všetkým pracujúcim a bol zároveň tak dôsledne realizovaný i menil naše osudy. Už skoro 35 rokov tvorivo pracujeme a žijeme v mieri; tak dlhé mierové obdobie nepoznajú naše dejiny. Procesy, aké malí miesto v tomto období, priniesli trvalé a hlboke spoločenské zmeny a zmeny zriadenia, ktoré sa stali základom socialistickej výstavby. Uskutočnili sa a naďalej uskutočňujú obrovské hospodárske zmeny v celej krajine. Práve, v tom spočíva najhlbší zmysel júla 1944.

V prvých, neobvykle ťažkých rokoch sme rekonštruovali domy, továrne, huty, bane a prístavy, obnovili sme mestá a dediny. Druhé rovnanie heroické obdobie všeestranného rozvoja Poľska trvá podnes. Ked' sa v myšlienkach vraciame do minulosti, do čias boja, rekonštrukcie, budovania nového života, zároveň si uvedomujeme, že ďalší socialistický rozvoj krajiny, našich miest a dedín závisí od výsledkov našej vlastnej práce, od toho, ako budeme realizovať program vytýčený Poľskou zjednotenou robotníckou stranou na jej VI. a VII. zjazde, ktorý Frontu národnej jednoty prijal za celonárodný program. Splnenie týchto úloh závisí teda od vlasteneckej a hlbokej angažovanosti každého z nás a celej spoločnosti za hospodárske, spoločenské a politické problémy, ktorých vyriešenie rozhodne o kvalite nášho života v najbližších rokoch.

Stvárvnanie takýchto postojov si vyžaduje systematické pôsobenie na celú spoločnosť. Určité úlohy má v tejto oblasti splniť aj naša krajská organizácia. Doterajšie úspechy, všetky dosiahnuté výsledky Kultúrnej spoločnosti Čechov a Slovákov v Poľsku dokazujú, že naša pôsobnosť slúži tak rozvoju Spoločnosti, ako aj realizácii politiky strany v duchu najlepších vlasteneckých a internacionalistických hodnôt.

Po tieto výsledky a skúsenosti treba siahnuť aj dnes so zvýšenou aktivitou vo všetkých obvodoch a miestnych skupinách Spoločnosti. Zúčastňovať sa procesu stvárvnania občianskych postojov, náležitých medziľudských vzťahov, spoločenskej aktivity členov Spoločnosti, ich socialistického vlasteneckva a hlbokej angažovanosti pre otázky krajiny, svojej oblasti a našej organizácie. Tieto otázky v roku 35. výročia ľudového Poľska, ktorý je taktiež rokom VI. zjazdu KSČaS, by sa v súlade s výzvou Ústredného výboru malí stať stredobodom pôsobnosti celej krajskej organizácie.

PRI PRÍLEZITOSTI JÚLOVÉHO SVIATKU OBRODENIA POLESKA ŽELÁME VŠETKÝM ČINITELOM A ČLENOM SPOLOČNOSTI, VŠETKÝM NAŠIM CITATELKÁM A ČITATELOM A ICH RODINÁM VŠETKO NAJLEPŠIE, VELA ÚSPЕCHOV V POVOLANÍ A SPOLOČENSKÉJ PRÁCI A VELA RADOSTI V OSOBNOM ŽIVOTE.

ÚSTREDNÝ VÝBOR KSČaS

V ZÁUJME SVETOVÉHO MIERU

Leonid Brežnev a Jimmy Carter vymieňajú pospisane dokumenty dohody SALT-2.

Foto: CAF-Unifax

Vo Viedni sa v dňoch 15.—18. júna 1979 uskutočnilo sovietsko-americké stretnutie na najvyššej úrovni za účasti generálneho tajomníka ÚV KSZZ, predsedu prezidia Najvyššieho sovieta ZSSR Leonida Brežneva a prezidenta USA Jimmy Cartera, venované otázke očakávanej na celom svete — zastaveniu pretekov v zbrojení. Po trojdňových rokovaniach obaja štátenci podpisali na zámku Hofburg dňa 18. júna dohodu o obmedzení strategických ofenzívnych zbraní SALT-2.

Podpísanie tohto dokumentu znamena mimoriadne významnú udalosť v procese zmierenia medzinárodného napätia a upevnenia bezpečnosti a svetového miera. Dejiny zatial nepoznali podobný prípad, aby sa štaty, ktoré vlastnia najväčšie arzenály, zaviazali, že znížia množstvo a kvalitu najničivejších zbraní. Podľa Leonida Brežneva toto opravňuje, aby sa túto dohodu

podkladalo za „najväčší akt, aký sa vôbec realizoval v mene obmedzovania výroby jadrových zbraní“.

Priebeh viedenských rozhovorov a podpísanie dohody SALT-2, ktoré s takým záujmom sledoval celý mierumilovný svet, ešte raz potvrdzuje, že doplnenie politického zmiernenia zmiernením vo vojenskej oblasti a najmä vytvorenie bariér, ktoré účinne chránia svet pred nukleárnom vojnou — je dnes najdôležitejšou úlohou celého ľudstva. Politika Sovietskeho zväzu už roky smeruje k tomuto cieľu, k tomu, aby vzhľadom ZSSR-USA dať stále konstrukívnejší charakter a na tomto základe rozvíjať procesy zmierňovania napätia v celosvetovom rozsahu.

„Týmto dnešným víťazstvom — povedal Jimmy Carter v boji o mier žiadnen štát, žiadnen národ a žiadnen človek na svete nie je vy-

stavený na škody, ohrozenie buď obmedzenie práv. Je to víťazstvo nás všetkých“.

Hodno zdôrazniť, že SALT-2 znamená na jednej strane očakávané na celom svete zavŕšenie mnohoročných rokovania o zabrzdení nebezpečných pre ľudstvo pretekov v strategickom zbrojení — rokovanie, v ktorom úsilie Sovietskeho zväzu sprevádzala neustála podpora všetkých štátov socialistického spoločenstva. Zase na druhej strane znamená otvorenie dverí pre nové iniciatívy v oblasti obmedzenia a redukcie pretekov v zbrojení.

V tomto druhom aspektu, aspektu budúcnosti, sa nádeje súvisiace s viedenským stretnutím spájajú najmä s ďalšou fázou sovietsko-amerických rokovania o obmedzení strategických zbrojení — SALT-3.

XV. PLÉNUM ÚV PZRS

Poľnohospodárstvo, dokonca najmodernejšie vybavené, nemôže sa vyhnúť závislosti od klimatických podmienok. Možno však, ako ukázali skúsenosti vlaňajšieho roku, v značnej miere obmedziť ich nepriaznivý vplyv a zabrániť väčším stratám. V tomto smere sa od začiatku tohto, pre poľnohospodárstvo ťažkého roku, vyvíja u nás úsilie a podniká rôzne opatrenia.

Júnové plénum ÚV PZRS ukázalo, čo ešte možno a treba urobiť tak v poľnohospodárstve, ako aj v spolupracujúcim s ním priemysle a službách, aby sa zmiernilo následky sucha, starostlivo i bez strát zobrať a náležite obhospodáriť všetky poľnohospodárske plodiny. Ide nie len o náležitý zber obilní a okopanín, ale aj o využitie existujúcich možností zvýšenia produkcie vlastných krmív, o rozšírení pestovania strniskových medzikultúr, starostlivým zberom trávy, zelených a kŕmných rastlín a ich patričnou konzerváciou. Tož každý rok máme pomerne veľké straty najmä pre oneskorený

zber a nevhodnú konzerváciu krmív. Tieto straty možno v značnej miere obmedziť. Preto tak veľa pozornosti venovalo plénum otázkam prípravy k tohorečnému zberu a racionálneho obhospodárenia plodín v poľnohospodárstve a polnohospodársko - potravinárskom priemysle.

Plénum určilo konkrétné úlohy a poukázalo na prostriedky, aké možno využiť v poľnohospodárstve a vo všetkých ostatných oblastiach potravinárskeho hospodárstva. Poľnohospodársky rezort zaistí potrebné množstvo semien pre rozšírenie pestovania strniskových medzikultúr a neskôr ozimných obilní. Pre chemický, strojársky a krmovinársky priemysel určili rozsah a termín dodávok výrobných prostriedkov pre poľnohospodárstvo. Zároveň určili pomoc v podobe dopravných prostriedkov pre zabezpečenie rýchlej prepravy poľnohospodárskych plodín. Plénum ustáli, čo a aké odvetvie má urobiť pre poľnohospodárstvo, o ktorého výsledkoch rozhoduje úsilie a

pracovitosť všetkých oblastí národného hospodárstva.

Plénum obohatilo radom návrhov a riešení vládny program podujati proti následkom nepriaznivých poveternostných podmienok. Plná realizácia tohto programu vytvorí podmienky pre zmierenie ťažkej situácie a splnenie základných úloh v poľnohospodárstve.

Nie je to vec jednoduchá ale reálna pod podmienkou, že sa úlohy načrtnuté na XV. pléne ÚV PZRS prispôsobí diferencovaným miestnym podmienkam a potrebám, že sa k ich realizácii pristúpi, okamžite v každom vojvodstve, gmine, obci a gádzovstve, v každom závode, ktorý poskytuje služby byť produkuje výrobné prostriedky pre poľnohospodárstvo. Bude si to vyžadovať všeobecnú mobilizáciu sôl a prostriedkov, všeestrannú iniciatívu a využitie všetkých rezerv, ako aj dôslednú činnosť na každom úseku pre dosiahnutie v nepriaznivých podmienkach čo najlepších výsledkov. (podla PAP).

SPRÁVA

O VÝSLEDKOVÉM SÚŤAŽE ÚV KSČaS A REDAKCIE ŽIVOTNA SPOMIENKY Z MINULÝCH DESAŤROČÍ.

Podmienky súťaže boli uverejnené v októbrovom čísle Života 1977. Termín zasielania súťažných príspievkov bol podľa uznesenia predsedníctva ÚV KSČaS zo dňa 19.11.1978 uzavretý v marci 1979.

Súťažná porota sa oboznámila so zaslanými príspievkami a na zasadnutí dňa 12. júna t.r. sa rozhodla udeliť ceny nasledujúcim účastníkom:

- I. cenu — 3.500 zl — JÁNOVI KOVALÍKOVI z Dolnej Zubrice
- II. cenu — 2.500 zl — FRANTIŠKO BEDNARČÍKOVI z Novej Belej

III. cenu — 1.500 zl — EUGENIOVÍ KOTTOVI z Dolnej Zubrice

IV. cenu — 1.000 zl — ANTONI PIVOVARČÍKOVI z Kacviny

Odmény po 500 zl získavajú: Andrej Fula z Chyžného, František Harkabuz z Harkabuza, Jozef Karafel z Veľkej Lipnice, Bronislav Knapčík z Mikoľova, Jozef Kravontka z Nižných Lapšov, Lídia Mšálová z Hornej Zubrice, Bohuslav Nevěčeřal z Kucova, Andrej Soltýs z Vyšných Lapšov.

Okrem toho porota udelila knižné odmeny individuálnym a kolektívnym účastníkom súťaže: Jozefovi Ďubekovi z Jablonky, Andrejovi Horníkovi z Durštiny, Petrovi Jurčákovovi z Oravky, Jozefovi Kezdíuchovi z Nedece-Zámkmu, Válenovi Krištofkovi z Krempach, Jáno-

vi Kubaskovi z Kacviny, Františkovi Kurnátovi z Novej Belej, Andrejovi Milonovi z Čiernej Hory, Janovi Pacigovi v Fridmanu, Edmundovi Pospisilovi z Kucova, Jánovi Prelichovi z Fridmanu, Františkovi Svetlákovi v Malej Lipnici, Jánovi Vojtasovi z Jurgova, Pavlovi Ziembovi z Lapšanky, ako aj výborom miestnych skupín z Čiernej Hory č. 2, Jurgova, Lapšanky, Nedece, Novej Belej, Pekelnika, Podsrnia, Privarovky, Repísk Tribša a Zelova.

Zároveň sa súťažná porota rozhodla udeliť všetkým individuálnym a kolektívnym účastníkom súťaže priležitosťné diplomy.

Odmeny hradili: Ústredný výbor Kultúrnej spoločnosti Čechov a Slovákov v Krakove a Vydavateľstvo „Współczesne“ RSW „Prasa-Książka-Ruch“ vo Varšave.

Varšava, dňa 12. júna 1979

19. júla 1943, v stredisku pre formovanie a školenie poľskej armády v Sielcoch pri Oke v Riazanskom obvode Ruskej federatívnej SSR sa konala príseha vojakov 1. pešej divize T. Kościuszku (na snímke), ktorá sa odvetila.

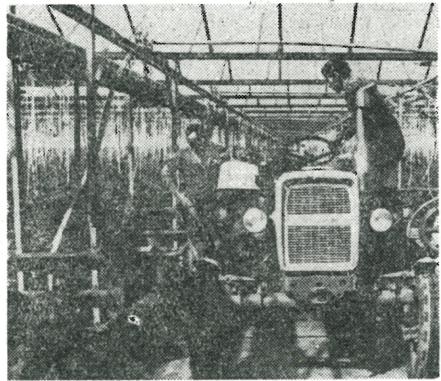
pripravovala vyrazit na frontu. Voliac najkratšiu cestu k osloboodeniu Poľska vojaci poľskej armády utvorené v ZSSR zviedli v polovici októbra 1943 po boku Sovietskej armády víťazny boj pri Lenine, v priebehu letnej ofenzívy v júli 1944 v zložení 1. bieloruského frontu prelomili nemeckú obranu nad riekami Turiou a Bugom, niesli slobodu umučenej vlasti, potom zatákali hraničné stĺpy nad Odrou a Nisou a v máji 1945 začali svoju slávu bojovou cestu v porazenom Berline, nad Labe a pri Prahe.

22. července roku 1944 prvni revoluční vládi lidového Poľska — Poľský výbor národného osvobození (PKWN), ktorý bol utvorený v Chełmu, ohlásila v Manifeste k polskému národu, že pôvodná jmennem Zemské národné rady (KRN) moc na osvobozeném území Poľska. Manifest PKWN, ktorý vyzýval poľský národ k víťaznému osvobozenecnému boju s fašismom, určil současný program budoucích Poľska, stanovený ideovou deklarací Poľskej dělnické strany.

Druhého dňa, 23. července 1944, zavlal nad osvobozeným Lublinom (od 17. září 1939 obsadeném Němcami) první bieločervený prapor (na snímku). Od 24. července 1944 bol Lublin sídlom PKWN; Od 31. XII. 1943 do osvobozenia Varšavy bol sídlom prozatímní vlády Poľskej lidové republiky.

Vracajúc sa v spomienkach do obdobia, keď masy pracieho pracujúcich prevzali moc v Poľsku, zaznamenajme udalosti, ktoré mali základný vplyv na stvárňovanie štruktur spoločnosti a život v krajinе, na premeny vyplývajúce z jednotlivých etáp výstavby socializmu: Poľnohospodárska reforma, nacionálizácia priemyslu, vyhnané referendum a porážka reakčných sil, likvidácia vojnových zničení, obhospodárenie západných a severných území, bezpečné hranice, priateľstvo, spojenectvo a spolupráca so Sovietskym zväzom, Československom a so všetkými krajinami socialistického spoľačenstva, stratégia výstavby nového Poľska vytýčená na VI. a VII. zjazde PZRS, neustály boj za mier a konečne let do vesmíru prvého poľského kozmonauta — sa spájajú jednotnou liniou rozvoja po celých 35 rokoch, sú trvalým základom nášho dneška a našej budúcnosti. Na snímke: Miroslaw Hermaszewski.

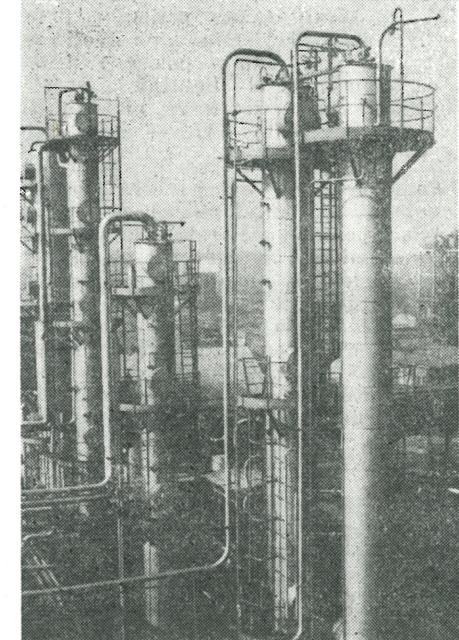
POLSKÁ MOZAÍKA 79

Skleníky JRD v Tožku v Katowickom vojvodstve dodávajú na trh 1300 ton paradajok, 600 ton uhoriek a 1 000 000 kvetín. Používajú modernú metódu vodo-rašelinového pestovania. Na snímke: Taktó vyzerá doprava v modernom skleníku.

Absolventky strednej školy pre ošetrovateľky vo Varšave po ziskaní vysvedčenia dospelosti.

Dusíkáreň v Puławach. Na snímke fragment zariadenia.

sečkovic s výkonom ok. 100 ton sečky na hodinu. Zaroveň začíname vyrábať šestriadikový agregát pre skrojkovanie a vyrávanie cukrovej repy, v ktorom skrojkovače a vyrávače budú spolupracovať s traktorom Ursus C-1204, ktorý má náhon na štyri koliesá. Začíname tiež výrobu dvojriadikových zemiakových kombajnov. Skončí výstavba dvoch závodov na výrobu poľnohospodárskych strojov v Rogožnici a v Słupsku, v ktorých celková hodnota výroby dosiahne 2,7 mld zł ročne. Poľnohospodárstvo dostane zároveň veľa iných strojov a zariadení pre mechanizáciu poľných prác, chov ošípaných, oviec a hydin.

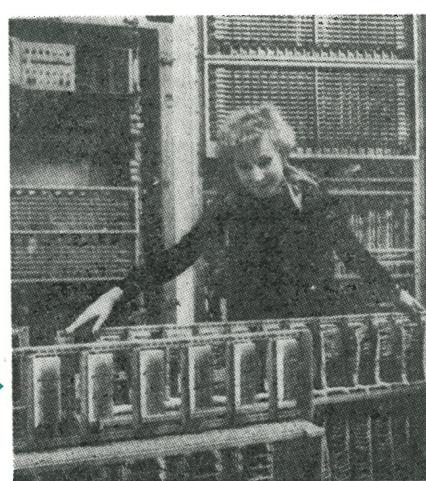

Naši největší energetickou investicí je výstavba uhlího a energetického kombinátu Belchatów. V letošním roce čini zdejší investice zhruba 11 miliard zlatých. Je to třetina investičních nákladů na energetiku. Již tři roky obrovská rýpadla shrnuje půdu nad ložisky uhlí. Těžba bude zahájena letos.

V sedemdesiatých letech se rozvoji bytové výstavby venuje mimoriadna pozornost. V běžné pětiletce má být v celé zemi celkem předáno 1 575 tisíc bytů s větší plochou a vyšším standardem. Letos se počítá s odevzdáním nájemníkům 334 — 341 tisíc nových bytů, celkem 21 milionů čtverečních metrů užitné plochy; v tom je zahrnut o zhruba 87 tisíc bytů ze soukromé výstavby.

Varšavský závod ZWUT vyrábí telefonické ústředny systému Pentaconta (na snímku), jejichž přednosti mohou uživatelé posoudit telefonuji-li např. z Varšavy do Krakova, Poznaňe nebo Gdanská. Radomska továrna RWT pak vyrábí důmyslné aparáty.

Foto CAF (Kwiatkowski, Sako Łokaj, Zbraniecki).

SLABÝ DĚTSKÝ SOPRÁN ZANI-KNUL sobě do strašné výšky, slečna Valinka sevřela noty, sprovázející hudebník uhořil ještě několik zakončujících akordů a pěkně naučený úsměv s příslušnou poklonou zvěstoval, že je po koncertu.

„Ale to je radost — to bude nějaká umělkyně — no pane z Ebrů, vy budete štastný člověk!“ jásala paní Baurová, ustála v tleskání a vstala ze svého sedadla, aby Valinku v neličeném nadšení svém důklivě obejmula. Za ní vstávali ostatní přítomní, jichž se bylo na dvacet sešlo, a po dvou rádách zde v porádném pokoji zasedlo, a na Valinku pršely hubičky, a zvelebovaná Valinka sotva že měla dosti dechu, aby zvolala: „Ale — moje vlastys — maminky!“

Pan Eber, jenž byl po celý koncert nepohnutě stál mezi pilířem a oknem, polykal pohnutí, odváral a zavíral oči a prál pak se záchvěvem: „No ještě tak dvě leta ji musíme přece nechat se cvičit, pak ale ať ji mají. Bude sice teprv čtrnáct let a lidé se budou dívit, ale co na tom, když talent je tak rozhodný. Zdalipak byste věřila, paní Baurová, že ve frantině učinila za dvacet lekci takový pokrok, že se pak

PĚT MINUT PO KONCERTU

už zcela dobře se svým učitelem smluvila?“

„O ouj, madame!“ svědčila Valinka.

„Nu tak vidíte, já jsem se díval také jako blázen. Ale to dělá také, že má dobré učitele. Zvlášť učitel zpěvu je dobrý! Má tuze doubrou methodu, hledí na každou malíčkost, i palec jí strká do huby, když ji špatně otvírá. Ale v Praze s ní nezůstanu!“

„To by byl pravý hřich!“ svědčila paní Baurová a usedla zas vedle své dcery.

Slečna Marie, po jejímž levém boku sevěl pan nadporučík Kořinek, ženich přítelkyně její, byla po ukončení koncertu schválně obě rukavičky svlékla, aby mohla hodně silně tleskat. Pan Kořinek, muž to postavy slabé, chorobného výrazu, stálého ale, jakoby zkamenělého úsměvu kolem holoubých úst, tleskal s ní.

„Až je mně horko,“ pravila slečna něžně po ukončené práci svému ještě dále se namáhajícímu sousedu. „My děvčata nemáme ale žádnou sílu. Pěkně zpívá to dítě, je-li pravda?“

„Jakpak by ne!“ svědčil pan nadporučík. „Zvlášť to „c“ na konci bylo tuze pěkné.“

„Ale to bylo jen „f“ — snad?“ podotýkala slečna.

„I ne, „c“ to bylo a před tím také bylo jednou „c“; když to je tak vysoké, je to výzdyky „c“.“

Obličej slečny Marie zdělil se a zkameněl. „Ráčíte být tedy také muzikální?“ tázala se, snad aby vůbec něco řekla.

„Já? Ne, neměl jsem prý talentu k tomu, říkali. Ale můj bratr hrál z not a každý kousek hrál dopodrobna jednou jako po druhé.“

„Měla jsem také takového bratra,“ vzduchla slečna, „chudák je už mrtev. Krásný tenor! Od vysokého „c“, jak jste ráčil prvé povídat, až dolů do „a“, povídám vám, až dolů do „a“!“

„To musila být krásá!“

„Jste velkým milovníkem hudby?“

„O to se rozumí!“

„A chodíte nejspíš často do opery?“

„Já? — To ne! Stojí to mnoho peněz a člověk má jen dvě uši. Jednou jsem slyšel operu, ta se mně líbila — jakpak se jen jmenovala — to je prohluklé — ale líbila se mně. Jindy mne opera netěší, jsem příliš vojákom a zlobím se, když vidím takového silného chlapa, který by moh turecký buben tlouct, housličky hrát. Pak mne také netěší, když dělá zpěváka svoje cirkumflex nebo jak se to jmenuje.“

Slečna Marie odvrátila se náhle k matce své.

„Nu jak se s ním bavíš?“ zašeptala tato.

„Dobrě — myslím, že nepozná sirký, když jsou hlavičkami dolů!“

„To neškodí.“

„To se rozumí, že ne,“ došepotala slečna Marie a obrátila se zas k sousedu svému. „Ale hezké je to jenom přec, že dávají své dítě tak cvičit. Zvlášť když se uváží, že vlastně sami ničeho nemají. Jsou zadluženi až strach, my máme také kapitály na tomto domě a já říkám výzdyky mate, aby byla opatrná, ale matka je tak dobrá!“

Panem Kořínkem patrně to trhlo, chtěl něco říci, po něčem se poprat, ale v tomtéž okamžiku zvěstoval šramot, že se společnost chce odebrat. Také slečna Marie a paní Baurová vstaly.

„Máme tak daleko domů a jdem samy,“ stěžovala si slečna Marie panu

nadporučíku. „Já neměla nikdy žádných známostí a opravdu galantních pánu je tak málo!“

„Kdybych směl snad —“ usmál se pan nadporučík dvorně a ochotně.

„Ah to by bylo hezké — maminka, pan Kořinek nás doprovodí!“

„Takový kus cesty! Ale pan Kořinek může už pak u nás zůstat na večeři, je pravda, a to se budem dobré bavit!“

Domácí paní Ebrová byla se s hostmi po rádě již loučila, slečna Matylda, která byla musila na okamžik pana Kořínka opustit, aby zdvořile se s hostmi pobavila, rozdávala pravé hubičky, ana ji tu paní Ebrová něco pošeptala. Slečna Matylda přikročila k panu nadporučíkovi a šeptala mu:

„Vy tady zůstanete, vidíte, maminka vás dává na kousek šunku zvát —“

„Já — já jsem —“

„Ach Matyldo moje,“ přikročila slečna Marie a začala přítelkyni vřele objímat, „to jste nám připravili zábavu! Škoda, že to netrvalo dýl, neboť když nejdříve samy domů, nebojím se, a pan Kořinek nám právě slibil, že nás doprovodí, když tak daleko odtud bydlíme! Nu pa, andílku, dej mně ještě jednu hubičku, tak! Služebnice, jemnost paní!“

Slečna Matylda zbledla ztrnoutím.

„No vyprosď přec slečnu Marii,“ nutila paní domácí, „copak je ti? — Ach —“ vzduchla mimovolně, vidouce pana nadporučíka chystajícího se k odchodu s Baurovými.

„Pa, andílku,“ kývla slečna Marie a vznášela se ke dveřím.

Slečna Matylda zůstala jakoby přimražena stát.

(XII, Týden v tichém domě, Povídky malostranské)

súťažný príspevok

ked' sa rodilo krajanské hnutie

Mal som možnosť sledovať prvé kroky a úsilie krajanov pri organizovaní našej Spoločnosti. Dobre si pamätam i neskoršie obdobie jej pôsobnosti, ktoré som sa priamo zúčastnil, obdobie vzniku a vychádzania orgánu KSČaS, mesačníka Život, ktorý vlni oslavil 20-ročné jubileum svojej existencie. Preto v dnešných spomienkach sa chcem vrátiť do týchto dávných rokov a pripomenúť niektoré udalosti, fakty, radosti a problémy súvisiace s vývinom nášho krajanského hnutia.

Mal som vtedy 12 rokov, ale pamätam sa na mnohých krajanov z Hornnej Zubrice, ktorí začali vyvíjať aktívnu pôsobnosť. Patrili k nim o. František Kovalčík, Jozef Kovalčík, Jozef Solava, Ján Kovalík, Štefan Adamčík, moj otec Ignac Knapčík a iní z nášho susedstva. Boli to prikladní rolníci oddaní veci našej Spoločnosti, ktorý vtedy menoval Spolok. Schádzali sa v byte Ignaca Knapčíka, ktorý sa na tento ciel veľmi hodil už aj preto, že sa nachádzal v strede Zubrice, a po druhé — boli tam zvyknutí chodiť mnohí a najmä spomínani krajania, najčastejšie v nedelne popoludnie. Vtedy som ešte plne nechápal všetko, ale cítil som, že sa tam riešia dôležité otázky Slovákov na Orave.

V tom čase som slúžil u strýka Vendelina Knapčíka a v nedelu som chodil domov navštíviť rodičov a súrodencov. Boli tam veľmi rušno a kedže som nechcel krajanov vyrušovať, čakal som neraz veľmi dlho, aby som sa mohol s otcem porozprávať a tak sa dozvedieť o krajanských otázkach a s nimi súvisiacich problémoch i ľažkostach. Boli to neisté časy, preto — o čom som sa neskôr dozvedel — mali naši krajania aj druhé miesto stretnutí a sice v prírode „pod grapou“, kde sa taktiež často schádzali.

Pamätam sa, ako sa raz vyskytla otázka cestu do Katovic na českoslo-

venský konzulát, kde krajanská delegácia chcela získať informácie týkajúce sa organizovania spolu a iných záležitostí. Nebola to taká jednoduchá vec. Spomínam si na krajanu Jána Kovalíka, ktorý po návrate z Katovic rozprával krajanom, aké mal opletačky na tejto ceste. Až ich to veľmi neprekvapilo, veď to boli krajania, ktorí už všeličo prežili, najmä boje na rôznych frontoch, v partizánskom odboji, v Slovenskom národnom povstani.

Myslím, že na počiatky krajanského hnutia, ba ešte skôr — na účasť krajanov v odboji a ich pomoc partizánom by sme nemali zabúdať a písat o nich, aj keď sa nám zdá, že to boli také jednoduché a obyčajné veci. Uvediem jeden príklad, ktorý som si prečítal v zápisníku jedného našich krajanov a na ktorý sa osobne pamätam. Citujem:

— „Bolo to koncom augusta, alebo začiatkom septembra 1944. Cestou okolo domu, kde som býval, uháňal konský povoz a na ňom dvaja muži s automatmi. Zoskočili z voza a jeden začal utekať medzi domy Kovalčíkovej a Omylakou smerom na Zakamionek. Druhý sa obrátil na mňa, aby som ho nekde ukryl, lebo ich naháňajú Nemci. Pomyslel som si, že najlepší úkryt bude v humne u môjho svagra, nebohého Františka Knapčíka, odkiaľ by sa v prípade potreby dalo ujsť medzi okolité, husto stojace domy. Keď Nemci odišli, zavolal som partizána domov, nakŕmil som ho, dal som mu svoje čízmy, nejaké šatstvo a až potom odišiel. Asi sa na túto udalosť pamäta aj syn môjho svagra Bronislav Knapčík...“

Ano, pamätam sa, najmä na druhého partizána, ktorý utekal do lesa na Zakamionek, odkiaľ som práve hnal kravy, a bol počas útoku ranený. Tam si sadol pod strom a nám pastierikom len posunkom naznačil, aby sme sa k nemu nepribližovali. Keď som sa vrátil domov, všimol som si nejaké zmeny v humne, kam mi potom zakázali

vchádzať, a až po prečítaní zápisovom som celú vec plne pochopil. Preto je dobré niekedy pouvažovať o týchto otázkach, ktoré predsa tvoria časť histórie nášho krajanského hnutia.

Druhá moja spomienka sa týka obdobia vzniku lycia so slovenským vyučovacím jazykom v Jablonke. Keď som bol v poslednej triede základnej školy, umrel mi otec. Na gazdovstve bolo veľa práce a tak som nemohol ani snívať o ďalšom vzdelaní. Preto aj keď som zložil skúšky na gymnázium v Novom Targu, nemohol som ho navštíviť. Ostávala mi len nádej, že vznikne lycium v Jablonke, kam by som mohol chodiť na bickylky a po poludni pomáhat v práci na gazdovstve. Po ročnom očakávaní, zásluhou krajanov vzniklo konečne jablonské lycium a ja som v r. 1951 mohol začať študovať. Dnes som vziaľ povídanie krajana Jánovi Kovalíkovi a Jozefovi Solávovi, že som mohol počítať s krasným slovenským jazyk na prednáškach a vôbec skončiť toto lycium. Oni totiž nahovorili moju matku, aby ma zapísala do lycia.

Študentské roky v jablonskom lyciu boli vari najkrajším obdobím mojej mladosti. Škola a štúdium mali veľmi tešili. Myslím, že radosť bola všeobecná medzi všetkymi krajanmi a utvorenie lycia so slovenským vyučovacím jazykom bolo veľkým úspechom, o to viac, že neprišlo ľahko. Stálo veľa úsilia krajanového aktívnu. Dnes si spomínam mená len niektorých krajanov zo školských chodieb, usmievajúcich sa na nás, a najmä prof. Alexandra Knižackého, kr. Alojza Šperláku z Jablonky, Jána Kovalíka zo Zubrice, šéfredaktora Života Adama Chalupa a ďalších. Mená krajanov zo Spoločnosti znamenali pre mňa niečo zvláštne a veľmi blízke.

Spomínam si, že pri priležitosti väčších školských slávností sme so zvedavostou čakali na príchod auta z

Varšavy, z ktorého vystupuje človek v koženom plášti — kraján Chalupec. Boli sme zvedaví na prvú výmenu slov v slovenskej reči a na to, o aké učebné pomôcky sa zase obohatí lycium v Jablonke. Jablonka mala v tejto súvislosti dokonca sviatok, ktorý sa rozšíril i do iných obcí a zvlášť v zimnom období. Myslím, že nielen pre mňa, ale aj pre mojich spolužiakov v tamtých rokoch boli to neobvyklí ľudia. Učta k ich práci, potreba rozvinutia krajanského hnutia a k kultúrneho učinkovania na Spiši a Orave spôsobili, že som sa hned po skončení lycia zapojil do radov Spoločnosti a stal dopisovateľom Života. Už pri priležitosti 2. výročia založenia Kultúrno-sociálnej spoločnosti Čechov a Slovákov v Poľsku som dostal z rúk predsedu ÚV Adama Chalupca diplom za obetavú pôsobnosť a na prvé výročie vychádzania Života aj odmenu ako dopisovateľ.

V roku 1962 sa mi dostalo veľkej pocty, keď ma na zjazde Spoločnosti v Krakove zvolili za tajomníka ústredného výboru, ktorým som bol do roku 1966. Vtedy som sa stretol s celou širokou problematikou krajanského hnutia. Na toto obdobie mi ostali veľmi milé spomienky ale i vedomie, že niektoré otázky krajanskej kultúrnej práce sa nepodarilo vyriešiť. Keďže dnes ako člen predsedníctva ÚV mám možnosť sledovať priamo pôsobnosť KSČaS, jej úspechy i problémy, verim, že tento rok, ktorý je rokem VI. zjazdu, bude znamenať významný medzník v rozvoji našej Spoločnosti. Som tak tiež presvedčený, že spoločným úsilím všetkých krajanov dokážeme vyriešiť existujúce ešte problémy a ľažkosti, aby sme v nastávajúcom pojazdovom období mohli rýchlo nepredovať k novým, vyšším métem.

BRONISLAV KNAPČÍK

Po smrti prababičky umrel zanedlho aj Urbanov otec, Michal Chabda zo Zelenej Misy, ktorý zapisal v testamente polovicu majetku vnukovi Markovi. Ten sa medzitým stáva najlepším žiakom vo vinohradnickej škole, v ktorej zároveň končí mešťanku. Silvester Bolebruch, ktorý sa v tom čase opäť oženil, cestuje do Západného Mesta navštíviti syna Jožka. Bere so sebou aj dcéru Lucku, ktorá

už začala navštevovať gázdinskú školu v Dunajskom Meste. Lucka ide s otcom kvôli Markovi — totiž ich doterajší kamarátsky vzťah prerastol — ako sa zdá — v silnejši citový zväzok, podobne, ako Markovej sestry Magdalénky a Jožka Bolebrucha. Zatiaľ Urban Habda, ktorý je vlcindolským riečníkom, vinohradniči — obyčajne sám, lebo Kristíne začína čoraz častejšie chorlaviť...

František Hečko

ČERVENÉ VÍNO

(úryvok 12)

NAMIESTO DIEŤATKA TRI ZÁPALY

Zo žiakov vinohradnickej školy do druhého ročníka zo štyridsaťich prišli len osiemnácti. Traja Česi, rájajú medzi nich i Mateja Osolobeho, podostávali miesta na podklade mešťanských vysvedčení. Z českej prajnosti prehovárali aj Marka pripojiť sa k nim. Ale ten nemá v povahe utekať od rozrobeného diela. Ostatní traja poostávali doma. Vlastne len dvaja, lebo Libor Mačík hned v jeseni umrel na zápal mozgových blán. A Jakub Krist, ledva sa vrátil z jeho pohrebu, pokial s s Ignácom Hrčom. Obaja sa po príchode z nemocnice rozlúčili so spolužiakmi a spolu si sadli na vlak, utvrdení v priateľstve na život a na smrť.

Marek po Kristovom odchode cíti sa nijako. Smutne mu je za kamarátom. Tým smutnejšie, že učíť sa mu vela netreba, i premýšla, čo si poňe, až sa škola skončí. Pôvodne šiel do školy s úmyslom naučiť sa lepšie vinohradničiť a ostať doma. Roboty je vo Vlčindole dosť. Ale riaditeľ Mikoláš Aleš nasadil mu do hlavy červíka. Chvíľku mu nedá pokoja. Ustavíne mu hodie, že musí ísť do vyšších škôl. Aj domov, otcovi, podchvíľou tak vypisuje. Maluje mu pred očami, a maloval vie nielen štetcem, ale i jazykom, čo všetko ho čaká ako maturanta a aká slást ako inžiniera. A Marek je cížadlostivý. Stále sníva. A čím väčšimi sníva, tým väčšimi sa vzdáluje od Vlčindola. Dokonca sa prichýti pri myšlienkach, že vlastne závidí Jožkovi Bolebruchovi, ktorého cieľ je jasný: skončiť školu, pomáhať otcovi, odbaviť si vojenčinu, ak ho vezmú za vojaka, oženit sa...

Lucka piše bratovi z Dunajského Mesta každý týždeň. Jožko dáva Markovi listy čítať. Musí, lebo i tak patria skôr Markovi ako Jožkovi. Na tisíc vecí je zvedavá. A pretože Jožko má čo robiť s učením a sestru nemá bohvie v akej láske, ochotne preneháva odpovede Markovi. Nevidí sa mu zabávať sa prostredníctvom listov so stvorou, ktorá ho, keď boli na Vianoce doma, dokonca vyfliaskala. Neznáša dobre, že otec má sestru radšej. Azda preto povedal Markovi, že lepšie by bolo bývalo, keby si bociány pomýlili domy: našu „Lucu“ mali „hodiť“ do Vlčich kútov a vašu „Magdalénu“ mali „položiť“ na Jelenie brehy! Trocha sa prítom začervenal. Hoci Jožkove slová boli vtípné, Marek sa v duchu teší, že dlhonohé vtáky vedeli, čo robia. Tuší, čo môže byť vo veci. Až teraz si pripomína, že Magdalénka, keď odchodil z domu, dala pozdravit: riaditeľa, učiteľov, spolužiakov — a Jožka.

— Však ťa dala pozdraviť! — vybavuje teraz, čo mal spraviť hned.

— Šialis! — nedôveruje mladý Bolebruch.

— Zabudol som ti povedať. Vieš, mamenka, nám skoro umreli...

— Ty ma len naťahuješ.

— Na moj dušu!

Jozkove belasé očká sa smejú. Vôbec sa s chlapčačom robí čosi divné. Čo hodinu je voči Markovi priateľskejší. A čo deň sa tuhšie učí. A ustanoví zadiera do neho s otázkami, co je nového v dome s belaso-červenými obrovávkami. Keď Marek dlhšie ne-

dostane list, lutuje ho. Durí ho písat domov. Ba dva týždne pred Veľkou nocou z ničoho nič vymyslí:

— Marek, priznaj sa, ty máš našu Lucu rád!

Bohvie, odkiaľ vletela Markovi do úst spásenosná odpoved:

— A ty máš rád zasa našu Magdalénku, aby si vedel!

Podobá sa to vzájomnému prichytávaniu sa pri krádeži. Naštastie školník nesie pochuť. Niet kedy vstupovať si do švagrostva.

— Marek Habda, — kričí, — máte list!

Marek roztrhne obálku. Zalezie do kúta chodby. Číta. Po prestávke čupí v triede bez slova. Myšel má vo Vlčindole. Sotva riaditeľ Mikoláš Aleš zapísal učivo do triednej knihy, Habda vstane.

— Co by jste rád, Habdžo?

— Prosím, pán riaditeľ, dostal som z domu list: mamenka sú veľmi zle... musím ísť domov...

— Snad to nebude tak zlé! Ukažte!

Marek vyjde z lavice a podá list riaditeľovi. Kým ten číta, stojí pred ním. Riaditeľ čítajú Škrabká sa na brade. Chvíľu premýšla. Potom podá Markovi ruku.

— Co dělat. Jdete hned! Vlak jede o pôl dvanásťte! A po Velikonocích na shledanou!

Marek si vyberie z lavice školské veci, pokloní sa riaditeľovi a vyjde z triedy. Ale pri dverách zastane a dluje vo vrecku. Nájde list a položí ho na lavicu pred Jožka Bolebruchom. Je od Magdalény...

A Magdalénka má sto príčin byť smutná. Odkedy Marek odišiel, v dome sa máločo zmenilo. Mamenka sice v poli februára vstali v posteľe, ale začiatkom marca zasa zahli. Ani neboli taká chorá, ako nevládná. Lekár bol v dome z osem ráz, nerájajúc sedem návštiev v Markovej prítomnosti. Liekov, pilulek a mastí napredpisoval, že strach. A stav chorej sa predsa nelepší! Do polovice apríla sa sice ani veľmi nezhoršil. Až v najväčších robotách prišiel na ňu horúčky. A nechutí k jedu. Teraz, podivávať sa na ňu, pojme človeka strach, že vyschne na triesku. Magdalénka varí, primetá, opiera, opatruje chorú. Tatenko sú vo dne vo vinohrade. A v noci sedia na stoličke pri mamenke s roztrhaným driemaním.

Keď vojde Marek do domu, ukrutne sa zlakne. Matku si skoro ani nepozná. Leží v posteľi bezvládna, samá kost. Nikdy v živote nevidel na dospeleho človeku také ruky. Mamenka tvár je skoro popolavá. Aj mŕtvi ľudia majú zdravšiu podobu. Otec mu šepká, že mamenka nechce ísť do nemocnice ani za živý svet.

Marek chvíľu matku prehovára, aby sa dala zaviesť. Usmieva sa na neho a krúti na poduške hlavou.

— Darmo peniaze márnit.

— Prečo tak hovoríte? Čo je z peňazí! — chlapčí sa Marek.

— Sesítiš som už stála... skáče očami po mužovi a deťoch, — ušetrí vám ďalších šesť... — oči sa jej zalievajú slzami, ani nevedno, skadial ešte vyvierajú, — keď ma tu necháte umrieť... medzi vami.

Marek prudko zvrne hlavou do bloka. Môžu byť tri hodiny popoludní. Oblecie si kabát a berie čiapku. Od dvier sa obráti a volá na matku v posteli. Nevolá, ale rozkazuje:

— Mamenka, dneska budete v nemocnici!

Beží do Zelenej Misy. Vbehne do smädnovolovského budoviska spotený. Ujca Rocha Svätého nájde samotného v hostinci.

— Ujko, prosím vás, zavezte našu mamenku do nemocnice! — Rochus Svätý vstane. Nemá Marka rád. Ale ide o jeho sestru. Rád by jej i svojím príčinením dožičil života. Ved' nemá ešte ani štyridsať rokov.

— Milerád, synku, ale paholka mám na roli. Ja nemôžem...

— Pôjdem sám... — Markove oči blystia odvahou, i keď kone v rukách ešte nemal. Rochus Svätý pritvori krémové dvere.

— Pomôžem ti zapriahnut. Voz si vezmeš doštený, aby mohli ležať.

Marek preleteľ cez Zelenú Misu a hore Vlčindolom ako víchor. Napred vycofkal voz z cesty do dvorčeka a zahamoval. Kým vystielajú dno voza slamou, Marek presvedča otca, že musia chorú odviesť násilím. Potom vojde s krikom do izbice a strhne z matky duchnu. Zakrúti ju do prestieradla. Chorá kričí na posteľ a priprádza sa pelasti. Ale Marek koná dielo zavzato a tvrdzo. Len čo sa čuduje, kde mamenka ešte berú tolko sily. Kým ich otec chytajú popod nohy, on ich podníma pod chrbát. A vlečú metajúcu sa nešťastnú cez izbicu a kuchynku sa na voz. V uličných dverach sa prestane brániť. Ohúri ju jarný vzduch. Od Jána, čo svätila víno, vonku ešte nebola. Objima si syna chudými rukami. A šepce mu do ucha v úzase:

— Myslíš, že budem žiť?

— Musíte! — kričí tvrdzo, — to by tak vyzeralo: umrieť a nechať nás tu samých!

V sivnickej nemocnici, ako vždy, i teraz majú kedy. Na vrátnici sú zvedaví, či je chorá ohlásená, či sa zaplatí vopred, či to, či ono. Ale Marek sa už vyzná v tlačenici. Kričí, že chorú priviezli na osobný rozkaz riaditeľa nemocnice. Čo figel, to groš! Voz zastaví pred pavilónom, v ktorom má súkromný byt riaditeľ. Ostatne Kristínu mal už v rukách v jeseni. Marek tri razy bol vtedy v nemocnici zo Západného Mesta.

Riaditeľ je človek nepríjemný. Drsný ako všetci lekári, čo režú. Môže byť šesť hodín večer. A v taký čas sú chirurgovia najnebezpečnejší.

— Čo chceš?

— Pán riaditeľ, nehnevajte sa, dovezli sme...

— Zajtra! zložiť v pavilóne tri, prvé poschodie! — a zatvára dvere. Marek vloží botu medzi ne a varuje.

— Do rána umrie!

Lekár si cez škáru prezerá bezočné chlapčisko. Raz nevie, či ho kopnúť a či ísť a presvedčiť sa.

— Otec čo neprišiel? — dvere sa otvoria, lebo riaditeľ nemocnice si spomína, že chorú pozná.

— Prišiel, drží kone.

— Zaslúžil by si si, chlapčí, poza uši. Idem hned. Pavilón tri prvé pos-

chodie... alebo... rovno na číslo sedem!

Číslo sedem v pavilóne tri je operačná sála. Ošetrovateľia slúchajú Marka až no. Kristína, vidiac okolo seba ruch, trocha ožíva. Dokonca sa usmieva na muža a syna.

— Zasa o dve tisícky menej!

— Ale o mamenku viac! — cedí Marek cez zuby.

Riaditeľ nemocnice, keď vošiel do operačnej sály, hned si sadol k choréj, ležiacej na posteli. Chvíľu ju drží za ruku a dívá sa jej do tváre. Vyputuje sa ženy, kde ju bolí, odkedy, či kašle, ktorý lekár k nej chodil.

Potom vstane a kole Urbana jedovatými očami:

— Čo ste neprišli prv? Nevidite, že vaša žena má v boku vodu? A že jej tam už začina hnít? Vy ste mi pekný starosta!

— Necheela mi ísť za živý svet... žaluje sa Urban.

— Nuž ale, vásno anciakrista, a to ste jej nevedeli capnúť ráz po riti!? Marš von!

Otec so synom vychodia.

Bud pozdravená, ruka lekárova, narábajúca nozom! Čím tvrdšie slová sprevádzajú tvoje pohyby, tým lepšie sa hojí otvorená rana, cez ktorú ako cez otvor vreda vytieká nasmyradlý kvas, spolčený so smrťou. Až všetok vytiečie, až sa rana zavrie, lekárova ruka sa otvori, aby prijala... tri tisícky. A nemocničná pokladnica rozcerí ústa, aby prijala... dve tisícky. No kým sa tak stane, prebehnú týždne, uplynne jar a svet sa preváli do teplého leta. Vtedy je nedele. Vlčindol zbieha sa pred chalupu s belosčervenými obrovávkami na dne Vlčich kútov. Kristína zíde z koča skoro sama, iba čo jej Urban podá ruku.

Marek má naporúdzí ešte sedem dní, aby na vinohradnickej škole poskladal skúšky. Sám riaditeľ Mikoláš Aleš ho bol navštíviť pred týždňom. Do Západného Mesta ide študent v noci.

Mamenka spia. Ticho oddychujú. Sú ešte chudá, strhaná, ale líca sa im zalievajú červeným vínom. Adamko spí. O rok pôde do školy už aj on.

— Zobudím ju? — pýta sa otec syna, dávajúc mu peniaze.

— Ach, ešte čo! — protivi sa takej drsnnej myšlienke a natréci dlaň.

Otec je len v gatiach. Marek nechce, aby ho šiel odprevaďať. Vyjde do letnej noci sám. Ba nie sám. Magdalénka beží za ním. Pri studni sa s ním lúči a vlačí mu do rúk uzlik.

— Toto daj Jožkovi Bolebruchovi!

— Čo je v tom?

— Z domu mu posielajú jeho matčocha.

— Ty mu neodkážeš nič?

Magdalénka neodpovedá.

— List si mu dala do uzlíka, však?

Držia sa za ruky pri studni. Trma je ako v rohu. Do tváre si nevidia. Ale Marek nemusí hľadiť sestre do očí, i tak cití, ako sa trasie.

— Neboj sa, uzlik nerozviažem!

Kým Marek vystupuje do brehu Vlčich kútov, Magdalénka pritísa sa k studňovej pumpe, objíma ju rukami a tak jej je sladko, že niet písma na svete, ktorým by sa to opísal.

(POKRAČOVANIE V BUDÚCOM
ČÍSLE)

Spoločenské iniciatívy na Orave

Hovorí JOZEF STANEK, prvý tajomník Gminného výboru PZRS v Jablonke

— Čo robíte vo vašej gmine, aby sa hľalo: Aby Poľsko silne a ľudia žili blahobytnejšie — stalo skutkom?

Všetko naše úsilie smeruje k tomu, aby aj Orava doložila svoju tehličku k realizácii tohto ambiciozného cieľa. Naša spoločnosť sa usiluje vypracovať čo najlepšie efekty v polnohospodárskej výrobe, priemyselnej, v obchode a iných oblastiach hospodárstva. Ony totiž vplývajú na ovzdušie v spoločnosti. Je pochopiteľné, že rozhodujúci vplyv má ľudský faktor. Záleží nám na tom a vyvijame úsilie, aby sme zapojili čo najviac ľudí do plnenia spoločenských iniciatív v obciach a závodoch. Myslím, že tohorečné verejnoprospešné spoločenské práce k 35. výročiu Ľudového Poľska prispievajú k obohateniu Oravy o nové cestné investície a iné objekty. Samozrejme, v každom pracovnom podujati vidieky

Prvý tajomník GV PZRS v Jablonke Jozef Stanek odovzdáva odznak Za zásluhy pre Oravu najzásľužilejším obyvateľom tejto oblasti

aktív dostáva podporu štátnej administratívy v podobe dotácie. Či už je zásluha v mobilizovaní ľudového obyvateľstva do svojpomocných verejnoprospešných práciach sa uskutočňuje vďaka častým kontaktom so stranickým aktívom a aktívom s ľuďmi. Najdôležitejšiu úlohu v inšpirávani a aktivizácii obyvateľstva zohrávajú základné stranické organizácie, ktoré pôsobia v každom prostredí.

— V čom sa konkrétnie prejavujú spoločenské iniciatívy vo vašej oblasti?

Jednou zo zaujímavejších iniciatív práve k 35. výročiu PLR je výstavba zdrúženej školy vo Veľkej Lipnici, kde výbor pre výstavbu zabezpečil pozemok, drevo, základné práce a dal vypracovať dokumentáciu. Podobným príkladom je iniciatíva výstavby regionálneho domu s divadelnou sálou, obchodom a remízou v Privarovke, kde už zhromaždili v podobe fondov, ma-

teriálu a pracovných záväzkov pol miln zl. Hodno ešte spomenúť stavbu cesty v Zubrici a materskej škole v Jablonke, ktorú sme odovzdali do užívania na Deň matky a akise patria k najväčším na vidieku objektom tohto typu v celom vojvodstve. Iba za 4 mesiace tr. dosiahla hodnota práca na 35. výročie PLR poldruha miln zl a hodnota dodatočnej výroby v podnikoch družstva GS, odevného závodu a iných — ok. 3 miln zl.

Musím poznamenať, že v posledných rokoch sme odovzdali do užívania rad objektov, škôl, obchodných a gastronomických pavilónov a pod. v celkovej hodnote ok. 150 miln zl. Obrovská väčšina z nich bola vybudovaná hospodárskym systémom za aktívnej spoluúčasti a pomoci obyvateľov a svojpomocných práciach. Vynikajú v nich aktivisti strany, ale aj nestranici. Vyznamený podiel na svojpomocných verejnoprospešných práciach majú aj obyvateelia Oravy slovenskej národnosti, členovia Kultúrnej spoločnosti Čechov a Slovákov v Poľsku. Podielajú sa na tejto práci aj mestné urbáre, ktoré na každú stavbu dávajú drevo. Chceli by sme ich však zapojiť aj do investičnej činnosti. Máme už na to viac príkladov. Napr. vo Veľkej Lipnici urbár vybudoval turistickú noclaháreň, v Zubrici výkupné stredisko jatočného dobytka, v Jablonke odovzdal kedysi pre školstvo budovu, v ktorej sa nachádza internát atď.

Najaktívnejších obyvateľov v týchto spoločenských iniciatívach sa snažíme počítať, udelujúc im vysoké štátne, rezortné a naposledy aj mestne vyznamenania. Takýmto mestnym vyznamenáním, ktoré udeluje predsedníctvo GNV v Jablonke, je odznaka Za zásluhy pre Oravu. Po prvýkrát sme ju odovzdali pri príležitosti 1. mája a medzi vyznamenanými boli aj aktivisti KSČaS, o.i. Andrej Kucek z Malej Lipnice a Eugen Dubek z Jablonky.

— S akými záležitosťami sa najčastejšie obracajú na vás mestni obyvatelia?

— Ľudia si zvykli, že keď majú starosti s vybavením nejakej veci, často prichádzajú na Gminný výbor strany a do prvého tajomníka. Sú to rôznorodé otázky — od záležitostí spoločenských závažných pre obec budú gminu, fungovania zdravotnej služby, kultúrnych objektov, až po čisto osobné otázky, týkajúce sa trebars prídeli stavebných materiálov, nespravodlivých rozhodnutí niektorých inštitúcií a dokonca aj rodinnych starostí. Musím povedať, že naše intervencie sú účinné. Keď sú sťažnosti oprávnené, všetky sa snažíme vybaviť. Ved tieto návstrevy sú ostatne prejavom dôvery k našej strane.

Ďakujeme za rozhovor.

ZHOVÁRAL SA: JÁN ŠPERNOGA

Hospodársky rozvoj Spiša

Hovorí ANTONI KAPOŁKA, náčelník Gminného úradu v Nižných Lapšoch

— Ako prebieha vo vašej gmine zrýchlenie 70-ých rokov a v čom sa prejavuje?

Sedemdesiate roky to je predovšetkým rýchly vzostup stavebnictva a polnohospodárskej produkcie. Keď ide o stavebnictvo, rozvíja sa najmä bytová výstavba; buduje sa nové domy, moderne vybavené, zároveň opravuje sa staré budovy. Dnes už na prstoch dalo by sa porátať strechy kryté šindľami. Z hospodárskeho stavebnictva hodno spomenúť najmä výstavbu veľkých objektov ako trebars ovčinec v Kacvíne pre 240 bahníc alebo husiarne pre 1000 nosník. V súčasnosti sa buduje ok. 15 takýchto stavieb na gazdovstvách, ktoré sa budú špecializovať na nejakú tovarovú produku. Vypríadali sme sa už v podstate s otázkou stavby cest — ostal nám len úsek cez Lapšanku, ktorý sa snažíme zahrnúť do investičného plánu, nakoľko je to veľmi nákladná investícia. Treba zdôrazniť ešte jednu vec, ktorá súvisí so zlepšovaním existenčných podmienok obyvateľstva: skoro všetky obce, teda ok. 85% gazdovstiev ma už tečúcu vodu. Všetky vodovody, všetky práce súvisiace s tým boli vykonané svojpomocne.

Keď ide o infraštruktúru, sme tak ako aj inde limitovaní a všetky práce robíme hospodárskym systémom a za veľkej účasti svojpomocných práciach obyvateľov. Niektoré stavby sa nám preťahujú, ako napr. Kultúrneho domu v Nedeci, ktorý, dôfam, sa nám podarí tento rok nejake dokončiť. Ďalšou kultúrnou investíciou je stavba klubovne KSČaS vo Vyšných Lapšoch, budovaná za pomocou štátu. Chceme zavŕšiť aj výstavbu zdravotného strediska v Nižných Lapšoch, aby sa v nám mohli robiť cez zimu dokončovacie práce. Realizujeme v dobrém tempe stavbu hasičskej remízy v Tribiši za veľkej pracovnej spoluúčasti miestneho obyvateľstva. Keď sme už pri hasičoch, hodno zdôrazniť obetavosť a angažovanosť hasičov z Nedeca, kde svojpomocne uskutočnili opravu starého kultúrneho domu v hodnote ok. 700 tis. zl.

— Ako sa roľníci z vašej oblasti podieľajú na výrobe potravín a polnohospodárskej produkcií?

V posledných rokoch sme dodali rolníkom veľké množstvo šlachetného osiva, zemiakov a iných prostriedkov ako minerálne hnojivá, čo malo bádatelný vplyv na rast rastlinnej výroby. Stúpajúca produkcia krmív sa priaznivo odrazila i na živočisnej výrobe, pričom dominujúcim smerom sa stáva chov hovädzieho dobytka. V roku 1978 sme vykúpili v našej, ostatne nevelkej, gmine 862 tony jatočného dobytka, z čoho vyše 500 ton tvoril hovädzí dobytok. Okrem toho roľníci z našej gminy dodali ok. 800 tis. 1 mlieka, vyše 50 ton ovčieho syra a

celý rad iných polnohospodárskych produktov. Hodno poznamenať, že v posledných rokoch značne stúpa u nás chov oviec. Napr. v Nedeci, Kacvíne, Nižných a Vyšných Lapšoch, Lapšanke a Falštine obhospodárali roľníci osem holí, na ktorých sa pasie ok. 3800 oviec.

Naši roľníci, v tom aj obyvateelia slovenskej národnosti, členovia Kultúrnej spoločnosti Čechov a Slovákov v Poľsku sa snažia dobre obhospáriť, využiť každý kúsok pôdy pre polnohospodársku produkciu. Veľmi starostlivo ošetrovajú rastliny a vykonávajú agrotechnické práce, čo má samozrejme veľký vplyv na výšku úrody. Hodno tuna poznamenať, že napr. v hektá-

Náčelník Gminného úradu v Nižných Lapšoch Antoni Kapołka

rovej výnosnosti zemiakov — priemerne 250 q/ha a nezriedka aj viac — sme vari na poprednom mieste vo vojvodstve. Zároveň sa začína rozvíjať špecializácia. V súčasnosti máme už ok. 60 takýchto gazdovstiev, ktoré sa špecializujú najmä na chov jatočného dobytka, potom oviec, produkciu mlieka a niekoľko na chov ošípaných. Významnú pomoc roľníkom poskytuje Družstvo rolnických krúžkov v Nedeci, ktoré napr. vlnali skosilo skoro 90% všetkých lúk v gmine. Jeho služby sa neustále rozširujú.

— Akými otázkami žijú v súčasnosti obyvateelia nižnolapskénej gminy?

— Prvou a vari najdôležitejšou sú dôchodky pre rolníkov, ktoré sa vo všeobecnosti začne realizovať od polovice budúceho roku. Musím zdôrazniť, že rozhodnutie o dôchodkovom zabezpečení prijímajú naši obyvateľia s velkou spokojnosťou, uznaním a... nedôkavosťou, o to viac, že už majú v gmine niekoľko desiatok názorných príkladov rolníkov, ktorí už skôr získali právo na dôchodok. S tým sa spája aj druhá otázka, dosť častá na našom území, a sice úprava vlastníckych práv na gazdovstvách, ktorú sa snažíme podľa možnosti rýchlo vybavovať.

Ďakujeme za rozhovor.

Naša foto-hádanka

Naša snímka predstavuje vynikajúceho slovenského divadelného a filmového herca, člena činohry SND v Bratislave, národného umelca. V divadle, filme a televízii vytvoril desiatky známych postáv, ako napr. profesor Poležajev, Kubo, Jago, Jožko Púčik, Uhrík, Barnabáš, Klík, Rasplújev, Pacho, hybský zbojník a ďulše. Napište nám jeho meno a pošlite do redakcie.

* * *

V Živote č. 5/79 sme uverejnili snímku známej slovenskej herečky Emilie Vásáryovej-Horskéj. Knihy vyzrebovali: Mária Zboreková z Jablonky, Marek Griglák z Vyšných Lapšoch, Janina Galovičová z Kacviny, Ján Dluhý z Novej Belej, Józef Janeczek z Nižných Lapšov.

Hviezdy svetovej estrády

ERUPTION

Módna v mládežníckej hudbe sa mení veľmi rýchlo. A hoci ešte nič nepoukazuje na to, že sa popularita jednej z najobľúbenejších skupín posledných dvoch rokov Boney M čoskoro skončí, už sa čoraz viac hovorí o jej nástupkyni — skupine Eruption. Jej členovia pochádzajú taktiež z Antilských ostrovov a predvádzajú ešte dynamickejšie rytmus, ešte živši pohyb a pestrejšie scénické kostýmy ako Boney M.

Prvý velký šláger tejto skupiny I can't stand the rain vzladol vlni skoro vo všetkých európskych diskotékach. Velkej obľube sa tešia aj ďalšie skladby Eruption, ako napr. Party, party, Computer Love, Little piece of your sweet side a najmä One way ticket, ktorá sa dokonca dostala na popredné miesto amerických zoznamov najpopulárnejších slágrov. Vyšli spolu na

dvoch dlhohrajúcich platniach nazvaných Eruption a Leave a Light.

Koncerty skupiny Eruption poskytujú divákom — popri znamenitej rytmickej hudbe s charakteristickým „karibským“ znením — pestré, temperamentné predstavenie, ktoré tvorí symbiózu pesničiek, tancov a karnevalových farieb. Ostatne sólistka skupiny Precious Wilsonová získala na Jamajke titul kráľovnej karnevalu, kym sa s rodinou prestavovala do Londýna. V londýnskej štvrti Brixton sa stretli taktiež ostatní členovia skupiny: gitaristi, bratia Greg a Morgan Perrineauovi pochádzajúci z Cu-

racao, klavirista Gerry Williams z Surinamu a Eric Kinsley z Ghany, ktorý hrá na bicie nástroje. Založili spolu skupinu, ktorá zanedlho získala hlavnú cenu na londýnskom festivale soulovej hudby a nechala za sebou 400 súperiacich skupín (!). Avšak ozajstná kariéra skupiny Eruption sa začala v roku 1977, keď sa jej manažerom stal Frank Farian, ktorý — ako sme už písali — vytvoril skupinu Bonney M.

Hodno poznamenať, že skupina Eruption bola prednedávnom na turné v Poľsku a tešila sa veľkemu úspechu milovníkov mládežníckej hudby.

PAVOL HOROV

LÚČNY POPEVOK

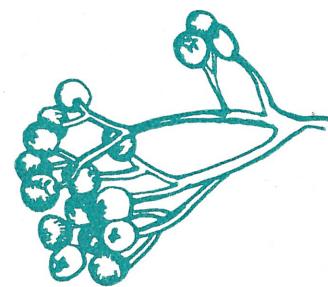

JOSEF ČAPEK

OBRAZY

Tak modrý
jako ta obloha,
tak modrý obraz chtěl bych udělat,
jako jsou modré dětské hry,
jak domova kouř modravý,
tak jako radost nebo štěstí bývají,
modré, jak květy pomněnek,
modré jak drozdův popěvek,
když kosatce a zvonky rozkvétou,
též mnohé písne modré jsou,
má milá měla stuhu takovou,
některé vody za jasného dne
jsou také takto modře průhledné,
modré tak, jako co se vábně tají

v dálí, z níž veselé se hlasy ozývají,
jako ty lesy, v kterých bych se chtěl
toulat,
tak jako mír a pohoda a soulad
a jako srdečnost a dobromyslnost
a jako roztomilost, sympatie,
pele dálných vzpomínek též modravý je,
jak modrásek, jenž nad jetem poletuje,
obraz jak nebe na kterém bílé mráčky
plavou,
modrý jak nebesa nad mojí hlavou,
to nebe opilé svou azurovou slávou.
(...)

Lúky sú pokosené
a senom voňajú.
Nad lúky pokosené
sa vôňa sena klenie
a priopomína ju.

najprvšiu moju lásku,
čo do tmy zmizla mi,
sťaby šla na prechádzku.
Jak vôňu sena ťažkú
cítim ju zmyslami

v priezračne čistom ráne,
ked v zraku snivých žien
tieň nočných bozkov planie
jak rosa v čistom ráne
na lúkach v podjeseň.

Tie lúky a tá rosa,
svete môj rozmilý!
Bežala cez ne bosá
a dnes je tiež len rosa,
čo vetry vypili

alebo smädné lúče,
alebo smädná zem.
To len ja cíty vrúce
o láske nechynúcej
vyspievať nevládzem.

LIDÉ ROKY UDÁLOSTI

SRPEN — AUGUST

21.VII.1944. V průběhu letní ofenzivy armády 1. běloruského frontu, jejichž součástí byla 1. armáda Polského vojska, překročily Bug a osvobožily první polské město — Chełm. Téhož dne byl v Chełmu zřízen Polský výbor národního osvobození (PKWN). Ustanovila jej Zemská národní rada (KRN), zřízená v letech boje v ilegalitě, jejíž členou silou byla Polská dělnická strana, založená ve Varšavě 5.I.1942.

21.VII.1944. V Chełmu byly usnesením KRN spojeny v jednotnou Polskou lidovou armádu 1. polské armády vybudovanou v Selcích nad Okou v SSSR a Lidová armáda, založená PDS, která vedla partyzánskou válku v okupované zemi.

22.VII.1944. PKWN vydal historický Červencový manifest, který navazoval na ideovou deklaraci PDS a program KRN a volal polský národ do ozbrojeného boje za konečné vítězství nad nepřítelem a osvobození Polska s prastarými piastovskými hrancemi nad Odrrou, Nisou a Baltikem; sliboval plnou zemědělskou reformu, znárodnění továren a dolů, výstavbu osvěty a sociální péče. Usnesením KRN byl PKWN 31. prosince 1944 přetvořen v prozatímní vládu PR, která převzala moc v celé zemi. Polská socialistická revoluce se stala historickou skutečností.

1.VIII.1949. Sejm PLR schválil zákon o odborech a založil Rád budovatele Polské lidové republiky a Rád praporu práce.

6.VII.1971. Rozhodnutím politického byra ÚV PDS sociální pojištění zahrnulo veškeré obyvatelstvo venkova.

7.VII.1954. Vznikla Krakovská polytechnika.

8.VII.1954. V Matematickém ústavu PAN ve Varšavě byl uveden do provozu první elektronický „matematický mozek“ v Polsku.

20.VII.1945. Po letech okupace zahájila vysílání rozhlasová stanice Varšava-Raszyn.

20.—21.VII.1948. Na Kongresu jednoty polské mládeže ve Wroclawi po spojení Svazu boje mladých, Organizace mládeže Společnosti dělnických univerzit, Svazu vesnické mládeže a Svazu demokratické mládeže vznikl Svaz polské mládeže. Po třiceti letech v červenci 1978 se ve Wroclawi uskutečnilo setkání pokolení, na kterém konstatovalo, že „SPM (ZMP) učinil první rozhodný krok v procesu politické a morální integrace mladého pokolení s programem strany a cíli socialistické výstavby“.

20.VII.1974. Ve Varšavě byl zahájen provoz na moderní dopravní tepně, nazvané Trasa Łazienkowska.

21.—22.VII.1946. Na Mokotowském poli ve Varšavě se konal I. celostátní slet polské mládeže.

21.VII.1948. Ve Wroclawi byla otevřena výstava Opět získané kraje, která popularizovala úspěchy Polska na západním a severním území.

21.VII.1955. Sovětský svaz předal Varšavě Palác kultury a vědy, postavený nákladem a pracujícími SSSR za tři roky a dva měsíce. Palác je 234 m vysoký, má 43 poschodí, 3283 sálů a místností s Kongresovým sálem se 3009 místy.

22.VII.1949. Ve Varšavě byly odevzdány do užívání trasa W-Z, Śląsko-Dombrowský most, rekonstruovaná čtvrt Mariensztat, Národní divadlo, byl odhalen Zikmundův sloup a pomník Koperníka.

22.VII.1953. Byl předán do užívání rekonstruovaný trakt staré Varšavy s Rynkem Starého města a také část nového středu města MDM s náměstím Plac Konstytucji, na jehož výstavbě pracovalo 100 000 brigádníků. Za dva roky byl na pravé straně Visly k červencovému svátku otevřen Stadion desetiletí, postavený z varšavského rumu pro 100 000 diváků a rekonstruovaná budova Národní filharmonie.

22.VII.1966. Na grunwaldském poli se konala ústřední slavnost tisíciletí polského státu.

22.VII.1944. V oblasti Sandomierze, Dęblina a Puław zahájila boje 1. armáda Polského vojska. Příštího dne sovětské tanky byly na hitlerovské obranné linii před Otwockem u Varšavy.

31.VII.1955. Ve Varšavě byl zahájen světový festival mládeže a studentů Za mír a přátelství, jehož se zúčastnilo 30 000 mladých delegátů ze 114 států.

V červenci roku 1978 celá země vitala prvního polského kosmonauta Miroslawa Hermaszewského, který 27. června 1978 se sovětským velitelem kosmické lodi Sojuz 30 Pjotrem Klimukem plnil program výzkumu a pozorování na palubě vesmírné stanice Sojuz 6 a vrátil se na Zemi 5. července.

slovník Života

(59)

POLESKY	SLOVENSKY	ČESKY	POESKY	SLOVENSKY	ČESKY
dźwięk	zvuk	zvuk	egzotyczny	exotický	exotický
dźwiękowy	zvukový	zvukový	egzystencja	existencia	existencie
dźwigać	zdvíhať	zdvíhat	ekierka	úhlomer	úhlomér
dźwignia	páka	páka	eki-	skupina,	skupina,
dźwig	výťah	výtah	pa-	družina	družina
dźdżownica	dážďovka	žížala	eko-	správca	správce
dździsty	dáždivý	dešťový	nom	majetku	státku
dźuma	mor	mor	ekonomia	hospodárstvo	hospodářství
džungla	džungle	džungle	ekonomista	ekonóm	ekonom
echo	ozvena	ozvěna	ekran	premetacie	promítaci
edukacja	výchova	výchova	eksces	plátno	plátno
edycja	edícia	edice	ekshumacja	výstrelok	výstřelek
efekt	efekt,	efekt,	ekskluzywny	exhumácia	exhumace
efek-	výsledok	výsledek	ekskursja	exkluzívny	exkluzívni
towny	efektný,	efektný	eksplorácia	exkurzia	exkurze
efektywny	pôsobivý	pôsobivý	eksplorácia	ex libris	ex libris
efemeryczny	efektívny	efektívny	eksplorácia	pokus	experiment
egzal-	pominutelný	pominutelný	eksplorácia	exploatacia	exploatace
tacja	exaltácia,	exaltace,	eksplozja	výbuch	výbuch
egzamin	zanietenie	zanielení	eksport	vývoz	vývoz
egzaminator	skúška	zkouška	ekwipunek	výzbroj	výzbroj
egzaminowacé	skúšajúci	zkoušejúci	elegancia	elegancia	elegance
egzekucja	skúšať	zkoušet	elegancki	elegantný	elegantní
egzemu-	poprava	poprava	elektro-	tepelná	tepelná
tywa	užší výbor	užší výbor	cieplownia	elektráreň	elektrárna
egzema	(exekutíva)	(exekutíva)	elektro-	elektro-	elektro-
egzemplarz	ekzém	ekzém	lecznicstvo	liečba	léčba
	ekemplár	exemplář			

zelovské ambice

MY 35

U PRILEŽITOSTI DNE POZARNÍKA byl známý stranický a veřejný zelovský činatel, poslanec Sejmu PRL BRONISLAW CHĘCIĘWSKI vyznamenán Kavalírským křížem Rádu obrození Polska.

SRDEČNÝ BLAHOPŘEJE ME! TEXT A SNÍMKY MARIAN KAŚKIEWICZ

O Zelově se v Piotrkowském vojvodství říká, že je to město ctižádostivé. V souvislosti s tím si nemůže naříkat na nedostatek návštěv. Přijíždějí různé delegace a stále častěji novináři. Hosté si všechno prohlížejí, dělají si poznámky, jednají se zástupci městských a obecních orgánů a odjíždějí skálopevně přesvědčení, že lidé, kteří v Zelově žijí, pracují a tvoří, jsou nevšední. Ti všichni, kteří sledovali zelovské přeměny, zvláště v letech sedmdesátých, mnohousorovnávat; vidi město docela jinak. Co však může vyvolat obdiv návštěvníků, kteří jsou zde poprvé? Vždyť Zelov se na pohled něčím zvláštním nevznamenává. Jediné snad velkým obchodním domem. Takový nemají ani v mnohem větších městech! Ale i oni odjíždějí ze Zelova s probuzeným zájemem. Setkali se totiž s lidmi, pro než je Zelov tím nejdůležitějším, pyšnými na jeho současnost a pevně věřícími v jeho budoucnost. Nalezli zdravou ctižádostivost, promyšlenost a zdůvodňování každé, i té nejménší, věci a ovšem také připravenost plnit všechna předsevzetí. To vše, a také vlastní ambice, nobilituje Zelovany.

Před dvěma lety, v rámci programu oslav dvacetiletí města Zelova, bylo stanoveno třicet úkolů s cílem zásadně změnit strukturu města. Tehdy jsme naznamenali všechny. Byly různé: od uvedení do provozu jedné z největších a nejmodernějších tkalcoven v Evropě k úpravě dvorků, od postavení umělého kluziště a koncertní mušle k mléčné jídelně v Kościuszkově ulici, z níž je nyní hezká kavárna. Zelov hlásí, že většina tehdy stanovených úkolů byla splněna. V rámci téhož programu byl také aktualizován plán prostorové zástavby města. Ambice tedy stoupají... Na počest 35 let Polské lidové republiky a u příležitosti ústředních dožínek, které budou letos uspořádány v Piotrkowském vojvodství, obyvatelé města Zelova a přidružených obcí se zavázali k brigádnickým pracím

v hodnotě 13 milionů zlatých. Na jednoho obyvatele připadá částka 801 zł. Brigády značně pomohou v plnění programu zrychleného rozvoje města a obcí, který se právě sestavuje až do roku 1985 a je známý jako rapport o Zelově.

Dosavadní úspěchy Zelova jsou dílem myslí a práce lidí. Není zapotřebí přesně vyměřovat, kdo a co udělal. Myslím, že se správně zdůrazňuje družnost ve všeckém počinání, které má přeče chara-

zde v Zelově aktivně působili a nejlepší leta svého života zasvětili ideálům socialistických přeměn. Nutno se v souvislosti s tím zmínit o pěkné harcerské akci, jejímž výsledkem je Album zelovských zasloužilých bojovníků dělnického hnutí. Kromě jiných v albu nalezneme významného stranického činitele, osmdesátiletého Bolesława Kamińského, vyznamenaného Komandorským křížem Rádu obrození Polska, Karla Dedečjuse, člena výboru zelovské Kulturní společnosti Čechů a Slováků v Polsku a také Zbigniewa Cieślinského; oba byli vyznamenáni Kavalírskými kříži Rádu obrození Polska. O všech uvedených v albu se říká, že jsou symboly zelovských přeměn, ačkoliv mnozí stále ještě zastávají různé funkce a jsou zaměstnani.

Po osvobození bylo v Zelově 92 členů PDS a PSS. To oni, pokračovatelé staletých tradic revolučního hnutí v této oblasti, se zasloužili o uskutečnění přeměn. Dnes je půldruhého tisíce členů a kandidátů PSDS tvořivou silou rozvoje města Zelova a přidružených obcí.

Dnešní doba nepochyběně zrodí nové hrdiny. Uplynou léta a budeme, jako vždy, upínat zrak k nejlepším vzorům: člověk se totiž pověruje v konkrétních situacích a nejlepším soudcem je veřejné mínění.

Vojvodské orgány jsou nakloněny zelovské ctižádosti. Zdůrazňují to zelovští stranici i administrativní činitelé. Mýlí se však každý, kdo by soudil, že tato podpora je jen na úvěr. Opodstatňuje ji skutečnost, že Zelov se neboji stínu velkých sousedních průmyslových aglomerací — Belchatowa nebo Pabianic. Hrdý na své dějiny, a měli v nich nemalý podíl předkové našich zelovských Čechů, hrdě buduje svůj dnešek. Novinkou je osm dodatečných úkolů, které místně nazývají investicemi pětatřiceti let. Mj. je to zřízení harcerské stanice na Patykách

a odbočky Polské spořitelny, budova Družstevní banky, střecha nad umělým kluzištěm, závodní kuchyně a kavárna v Zelovských závodech bavlnářského průmyslu a dvě požární střediska — v Grabostowě a Wygielzowě. Nebudu se rozepisovat o jiných plánech, které prozatím existují ve sféře tužeb místních činitelů a jsou předmětem diskrétní sondáže veřejnosti. Jistě se setkají se souhlasem, protože se týkají důležitých a současně ještě běžných potřeb.

Mluvíme-li o aktuálních zelovských úspěších, nelze se nezmínit o dvou potentátech, kteří se podstatně přičítají k zvelebování města. To nepodléhá diskusi. Potentátem č. 1 jsou Zelovské závody bavlnářského průmyslu Fanar, jejichž ředitel je mgr. inž. Leszek Maliński. Kromě toho, že dodávají na náš trh kvalitní látky a hotové výrobky, mají velké zásluhy o rozvoj města a přidružených obcí. Nutno zde uvést, že pracující závod v rámci smlouvy s Úřadem města Zelova a přidružených obcí brigádnicky odpracovali 671 000 zlatých. Druhým potentátem je místní Obecní družstvo, vedené předsedou Stanisławem Chojnaczkým. Má velké zásluhy o rozvoj zemědělství. Má 56 prodejen, 4 vlastní hospodářské základny, velký obchodní dům, o němž jsem se již zmínil, a 3 výrobní závody. Roční obrat družstva činí 380 milionů zlatých. Jeho podíl na všech předsevzetích, sloužících rozkvětu města a obcí, je značný. Nutno zdůraznit význam těchto dvou odlišných podniků proto, aby bylo lze objektivně ukázat stejně možnosti městského i venkovského obyvatelstva v Zelově i jeho obcích. Mohlo by se zdát, že město má zvláštní výsadu. I když se na pohled a také ve skutečnosti určitým způsobem liší, jeho investice slouží všem obyvatelům. A v poslední době i dalším obcím. Zelovské ambice totiž nejsou egoistické. To vše, co zde dosáhli, obohacuje celou naši zemi. Proto Zelov zasluzuje na pozornost a podporu.

stáva sa aj takto...

V DŽUNGLI na území Rondonie v Brazílii objavili neznámý kmen Indiánov. O jeho existenci informovali Indiáni Karipuna, kteří nový kmen pomenovali Kapiravi. Na ťažko přistupné územie tropickej džungle, kde býva novoobjavený kmen, hodlá sa poslat zvláštnu expedíciu, ktorej úlohou bude zoznámiť sa s jeho životom a zvykmi.

ÚNOSKYNA. Do lietadla spoločnosti United Airlines, ktoré letelo z Los Angeles do New Yorku, nastúpila dosť nenápadná a krotka pani v stredných rokoch. Keď si sadla na svoje miesto

strčila pod fotel väčšiu lepenkovú krambicu. Keď lietadlo nabralo výšku, pani zavolala letušku, dala jej do ruky akýsi

listok a požiadala, aby ho odovzdala kapitánovi lietadla. Kapitán prečítał list,

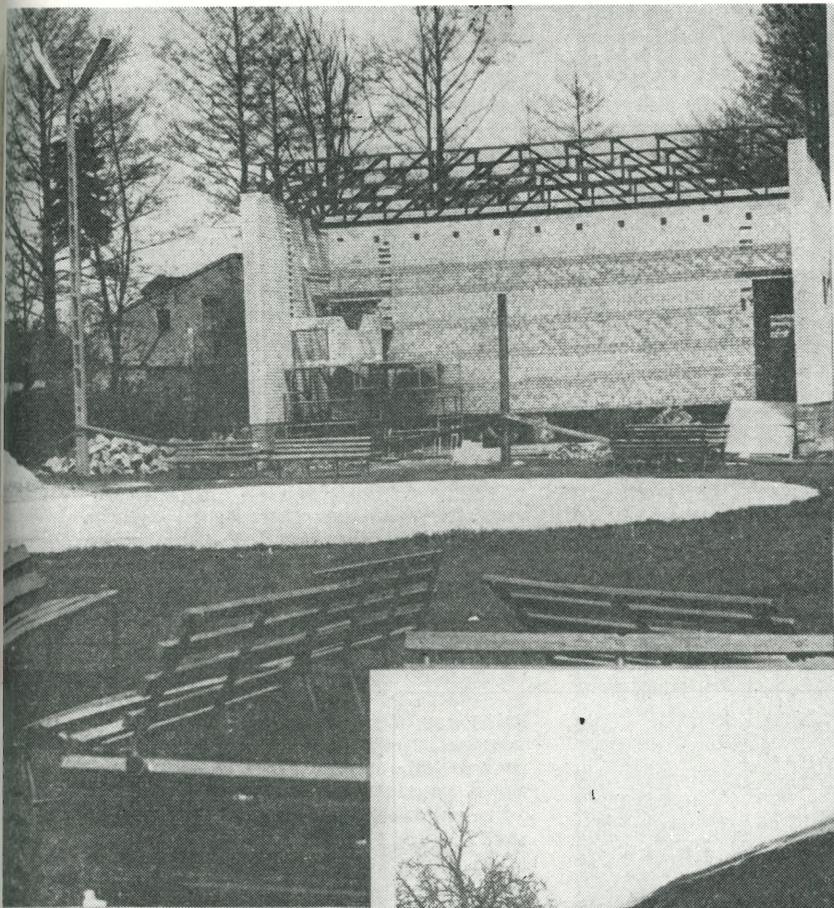
kterú mu doručila znepokojená letuška. Cestujúca v ňom písala: „Chcem sa rozprávať s hollywoodskými hviezdami Jackom Lemmonom a Charltonom Hestonom, ako aj prehovoriť v televizi. Ak mi to ihneď nezaručíte — vyhodíme do vzedmu lietadlo spolu s cestujúcimi a osádkou pomocou nitroglycerínu!“ Osádka sa domnievala, že táto nebezpečná výbušnina sa nachádza v krabici, ktorú cestujúca, Irena McKinneyová, povolením herečky — má pri sebe.

Kapitán hlásil letisku, že má na palube velmi čudnú únoskyňu a kľudne pristal v New Yorku. Ale únoskyňa nedovolila osádke ani cestujúcim vyjst z lietadla, pokial jej požiadavky nebudú splnené a naďalej hrozila, že spôsobí explóziu. Vyjednávanie a pochopitelne aj rozčulenie uvážnených cestujúcich trvalo celých 9 hodín. Konečne sa príslušníkovi FBI podarilo zneškodniť McKinneyovú. V záhadnej krabici však neboli nitroglycerín iba flaštička voňavky a rôzne krémy.. „Nedostávam úlohy, lebo nemám patričnú reklamu a týmto spôsobom som si ju chcela zaistíť...“ — povedala 49-ročná druhoradá herečka. Keď ju odvádzali z

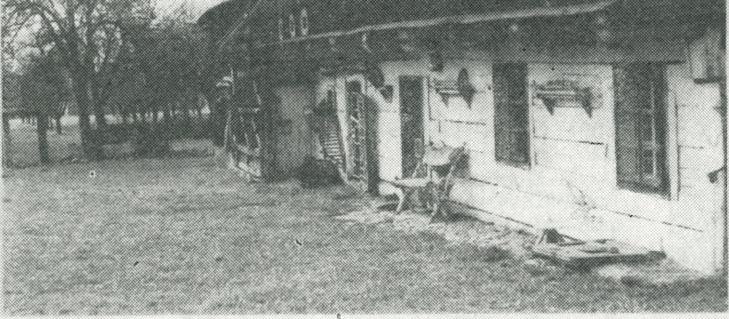
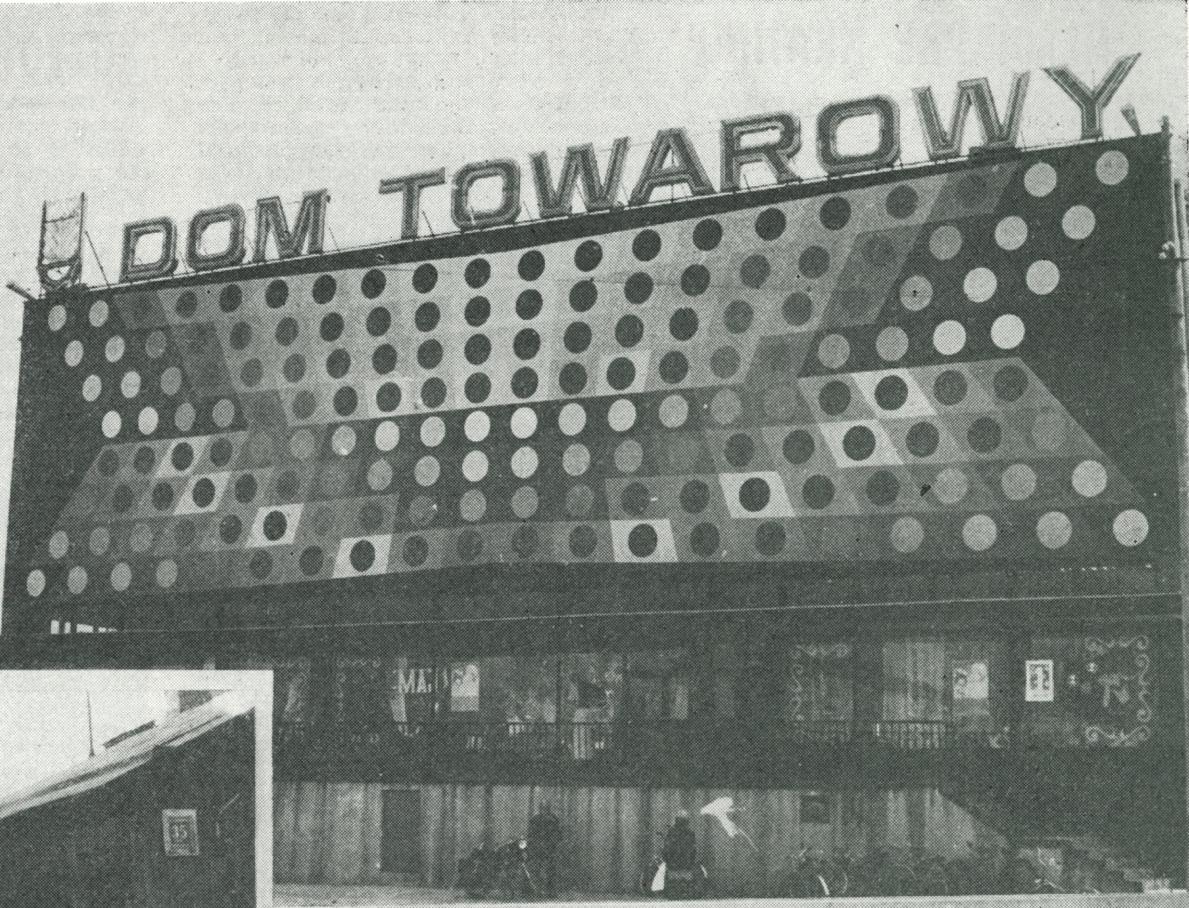
letiska, obklopil ju dav fotoreportérov. Šumeli kamery TV. Pani McKinneyová mala teda vytúženú reklamu. Je však pochybné, či sa vďaka nej stane hviezdou. Na snímke: únoskyňa.

REX HARRISON, známý americký filmový herec, (ktorý o. i. vytvoril známenitú postavu prof. Higginsa v My fair lady) prednedávnom skončil 71 rokov — a žení sa! Piaty — alebo šiestykrát lebo dokonca najväčším klebetníkom o filmovom svete sa pomýliili mená Harrisonových manželiek. Vie sa, že bol ženatý s Colette Thomasovou, s Lilli Palmerovou, s Kay Kendallovou (ktorú velmi miloval a ktorá umrela na leukémiu) s Rachel Robertsovou a vraj ešte s jednou paní, ale toto manželstvo trvalo tak krátko, že si ani nemožno spomenúť na jej meno... Nová snubenica zdatného starčeka, Marcia Tinkerová, je od neho mälsia o pári desiatok rokov. Zažela si cirkevný sobáš, s bielym závojom a celou parádou, na čo zamilovaný „mlađození“ pokerne pristal...
NA 1
tický
O'Cin
plával
plachta
kami a
tria. B
nivých
rôznych
prispô
senosť
Tento

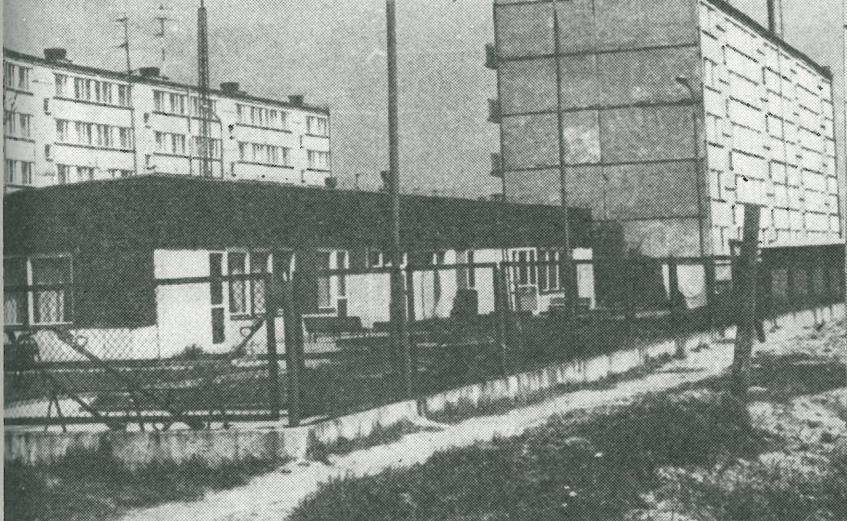
Stavba koncertní mušle

Moderní obchodní dům

To je pozůstatek z minulosti; svérázné stavení zelovského tkalce

Dva nedávno postavené obytné bloky a mateřská školka

Sídliště rodinných domků ve výstavbě

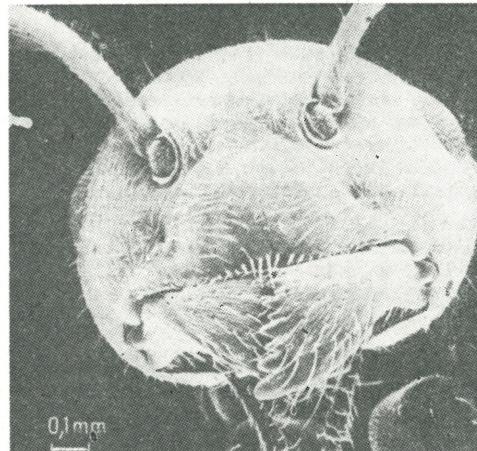

NA PONTÓNE. 79 dní plával cez Atlantický oceán z Bostonu do Dublina Ir O'Coineen. Tri tisíce morských mil preplával na gumovom pontóne s lodnými plachtami, stretával sa s morskými búrkami a prežil aj obdobia úplného bezverzia. Bolo už vela vydarených, hoci blázivých, výprav cez Atlantický oceán, na rôznych plavidlach, ktoré neboli vôbec prispôsobené morským plavbám, ale skúsenosť s pontónom má tiež svoj význam. Tento typ naďakovacieho plavidla sa do-

teraz považovalo skôr za pomocný, pobrežný a záchranný plavebný prostriedok, ale nikdy neboli používaný ako námorený plavidlo.

72-ROČNÝ JOHN WAYNE vystupoval za 50 rokov svojej filmovej kariéry vo 200 filmech, hlavne kowbojkách. Nikdy neboli priliš nadaný hercom, napriek tomu získal obrovskú popularitu. Už niekoľko rokov bol Wayne nemocný a musel sa podrobniť niekoľkým operáciám. Nikto netajil, že je to rakovina. Po poslednej operácii dostal Wayne až 300 000 listov od svojich čítateľov. Ako sám tvrdí, tieto doklady sympatíe mu veľmi pomohli v boji s nemocou. Cítil sa už dobre, hoci veľmi schudol. Aby neskial mal kinomanov rozhodol sa, že opäť zahrá vo filme. Ale pre každý prípad navrhhol nápis, ktorý má byť na jeho hrobke. Je to nápis v španielčine a znie: Feo, fuerte y formal. Znamená: Bol škaredý, bol silný, bol hrđ. „Takto by si mal ľudia mali zapamätať“ — hovorí starý herec. Z poslednej chvíle: prednedávnom John Wayne žiadal, náhle umrel.

PORTRÉT MRAVCA. Pomocou elektrónového mikroskopu spojeného s televíznym monitorom sa vedcom podarilo získať portréty rôzneho malého hmyzu zväčšené v pomere 1:10 000. Takto vznikli veľmi plastické a verné obrazy milimetrových zvierat. Na snímke: portrét lesného mrvca, ktorý má vcelku ok 4 mm.

stává se
i toto...

DETEKTIVKA ZACHRÁNILA ŽIVOT nočnímu hlídači v jednom novojorskom mrakodrapu. Zloděj do něho strelil, kulka však uvázla v knízce, kterou měl hlídač v náprsní kapsi saka. Titul detektívky: Neštěstí o půlnoci.

PREPICOVAL BALÓNKY. Rakúšan Fred Jones pomocou 450 balónkov na plnených vodíkom vzlietol do výšky 3000 m. Po dvojhodinovom lete začal postupne odstraňovať balónky a týmto spôsobom — riskantne ale štastivo — sa mu podarilo pristať. Samozrejme, pre každý prípad mal padák.

MĽADÍ PRE KRAJINU

Krajanka ANNA MACIČÁKOVÁ z Jurgova, dcéra dlhoročného predsedu MS KSCaS Vojtecha Mačičáka, pracuje v Novom Targu. Popri svojej práci a krajanskej pôsobnosti ako členka výboru MS KSCaS v Jurgove a spojeného folklórneho súboru Spišského obvodu, vyvíja aktívnu činnosť v mládežníckom hnutí. Je členkou Ústredného výboru Socialistického zväzu polskej mládeže, členkou Gminného výboru ZĽS a predsedkyňou krúžku SZPM v Jurgove. Zároveň externe študuje na strednej škole.

Na posiedke: kr. Anna Mačičáková (sprava) a Marta Gombóšová z Jurgova

— Eudové Poľsko — povedala kr. Mačičáková — ktoré tento rok oslavuje svoje 35. výročie, venuje mládeži mimoriadnu starostlivosť a poskytuje jej široké možnosti pre vzdelávanie, rozvíjanie svojej osobnosti, prácu i oddych a plné využitie svojich schopností a získaných vedomostí. Mladé pokolenie združené v Socialistickom zväze polskej mládeže, ale aj nezdržané, plne doceňuje túto starostlivosť, čo sa prejavuje v jej svedomitej každodennej práci. Aktívne sa zúčastňuje v spoločenskom i politickom živote krajiny a svojím úsilím prispieva k jej rozvoju. Mladí sú všade, kde sú potrebné zdravé ruky a otvorený um, stojia v prvom rade socialistického súčaženia, zúčastňujú sa svojpomocných prác. Tisíce mladých pôsobia v orgánoch ľudovej moci všetkých stupňov — národných výboroch. Je to nepochybne prejav dôvery vyjadrený mladému pokoleniu. Som hrdá, že medzi nimi sú aj zástupcovia našej krajanskej mládeže.

Siroké pole pôsobnosti poskytuje mladým organizácia SZPM, v ktorej sa mi dostało veľkej pocuty byť členkou jej Ústredného výboru. Vo zväze, ktorý zohráva dôležitú ideo-výročovou úlohu a stvára vlastenecké posteže, mládež nachádza širokú platformu pre slobodnú diskusiu a zároveň rozšíruje svoje obzory a prispieva k zovšeobecňovaniu osvetov na vidieku. Všetky tieto prvky sa snažíme uplatňovať aj v práci nášho krúžku SZPM v Jurgove, ktorý má už skoro 50 členov.

Krajanka VIKTÓRIA SMREČÁKOVÁ z Malej Lipnice, narodená v r. 1936, rolnička, matka siedmich detí — 2 dcér a 5 synov. Napriek mnohým povinnostiam v domácnosti a na gazdovstve vyvíja obetavú spoločenskú činnosť. Je členkou našej Spoločnosti od samého začiatku a aktivistkou miestnej skupiny, kde zastáva funkciu pokladničky výboru MS. Zároveň je členkou výboru GS v Malej Lipnici. Hovorí:

MÁME DOBRÚ MLÁDEŽ

— Aká je dnešná mládež? Možnože budem trochu idealizovať, ale podľa mojej mienky je mladé pokolenie čoraz lepšie, kultúrnejsie, má široke záujmy. Sama mám peknú hromadku detí a viem, že ich vela veči zaujíma, ako treba šport, kultúra, technika, vesmírne lety a mnohé iné otázky, o ktorých človek nemá niekedy ani potuchy. Musíme totiž poznámať, že dnešní mladí ľudia sú hľadom módnejší, ako sme bývali my. Majú predsa veľké možnosti vzdelávania sa, aké im vytvoril ľudový štát, ktorý prikladá veľký význam otázke výchovy mladého pokolenia.

Máme dobrú mládež, ktorá sa vie zabaviť, ale zároveň seriózne pristupuje k všetkým závažným otázkam, aktívne žije životom obce a reálne stúpa po zemi. Je to nepochybne aj výsledok správnej výchovy doma. Naši ľudia sa snažia dobre vychovávať svoje deti, tak isto dobre ich učia a vychovávajú naši učitelia. Všetci chcú, aby boli dobre pripravené k ži-

Krajanka Viktória Smrečáková s dcérkou Uršulou

votu a až pôjdu do sveta, aby sa nemuseli za ne hanbiť. A dari sa im to. Neraz pozorujem v autobusoch, keď mladí ako na povel ochotne uvolňujú miesto starším ženám. Radosť pozriete.

Príznakom mladosti je veduchtivosť, túžba za poznáním. Preto ma zvlášť teší, keď sa mládež zaujíma o našu minulosť, tažké roky protifašistického odboja a krajanských odbojárov. Treba predsa vedieť, akú cestu sme museli prekonať, kým sme dosiahli to všetko, čo máme dnes.

V diskusii, ktorej sa zúčastnili mnohí krajania, prehovoril ako prvý kr. Jozef Klak, ktorý poukázal na nutnosť neustále zvýšovať počet členov MS, najmä z radov krajanskej mládeže.

Krajan Jozef Kravontka vo svojom diskusnom príspievku hovoril o práci dychovky a zdôraznil, že vďaka Spoločnosti, ale predovšetkým redakcii Života a najmä jej šéfredaktori, krajani Adamovi Chalupcovovi dychovka v Nižných Lapšoch je tak dobre vybavená hudobnými nástrojmi.

Predsedu KOV KSCaS na Spiši kr. F. Kurnát hovoril o problémoch kultúrnej práce miestnej skupiny a o otázkach vyučovania slovenčiny na školách.

Na záver schôdze predsedu ÚV KSCaS kr. J. Molitoris predniesol krátky priležitosťny prejav, v ktorom poukázal na význam 35. výročia vzniku Poľskej ľudovej republiky a 35.

ROZVOJ KULTÚRNEHO HNUTIA

Krajan JÁN CAPEK z Chyžného, narodený v r. 1944, vzorný rolník, má 15-hektárové gazdovstvo, špecializuje sa na chov jatočného dobytka. Je zároveň aktívnym krajanským činiteľom. Dlhé roky pôsobil v spojenom folklórnom súbore Oravského obvodu KSCaS a začas bol aj kultúrnym inštruktorom. V súčasnosti je podpredsedom výboru MS KSCaS v Chyžnom a zároveň členom miestneho hasičského zboru.

Krajan Ján Čapek z Chyžného maľuje plot na priedome

— Kultúrny život na vidieku — povedal kr. Čapek — je dnes oveľa bohatší ako v minulosti. Súvisí to s tým, že sa ľudia majú lepšie, žijú modernejšie, majú viacero času na tvorivú spoluúčasť v kultúrnom dianí. Týka sa to najmä mládeže, ktorá ma k tomu všetky podmienky. To o.i. spôsobilo, že sa v celej krajine vyuvinulo široké kultúrne hnutie, vznikajú folklórne súbory, učinkujú divadelné krúžky, rozvíjajú sa iné formy ľudovej umeleckej tvorivosti. Veľký podiel na tomto dianí ma aj naša Spoločnosť, ktorá kultivuje ľudové tradície a jej umelecké kolektívy dosiahli už nejeden úspech doma i na Slovensku.

Hovoriac o kultúre na vidieku treba zdôrazniť, že nastali kladné zmeny vo všetkých jej oblastiach, teda aj vo sfére chovania sa, bývania, obliekania, rodinného i spoločenského života atď. Zároveň stúpajú požiadavky vo využívaní kultúrnych výrobkov. Rozhlas či televízia už dávno nastačia, ľudia chcú využívať kultúrne statky ako v meste, navštíviť ozajstné divadlo a nesriedka ho aj navštievujú. Volakedy si ani nebolo možné predstaviť, aby si naši rolníci sadli k novinám. Dnes čítajú nielen nás Život, ale aj inú odbornú tlač a knihy, vzdelávajú sa, chcú skrátka lepšie a kultúrnejsie žiť.

U nás v Chyžnom sa taktiež zlepšili podmienky pre kultúrnu činnosť. Popri krajanskej klubovni, pri ktorej pôsobí ľudová kapela, máme aj peknú sálu v hasičskej remíze, kde možno užitočne a kultúrne stráviť volný čas. Celý tento kultúrny vzostup vďačíme ľudovej moci v našej krajine, sláviciach t.r. 35-ročné jubileum.

výročia Slovenského národného povstania.

Nasledovali volby výboru MS, revíznej komisie, delegátov na zjazd a dopisovateľov Života.

DURŠTÍN

Tematika Durštína je na stránkach Života pomerne zriedkavá. Teraz sa naskytla vhodná príležitosť v súvislosti s výročnou volebnou schôdzou miestnej skupiny Kultúrnej spoločnosti Čechov a Slovákov, ktorá sa konala 20. mája 1979. Okrem členov MS zúčastnil sa jej predseda KOV KSCaS na Spiši kr. František Kurnát.

Krajan JOZEF PETRÁŠEK z Krempach, narodený v r. 1948, otec dvoch synov a dvoch dcér, pracuje vo viñárskom závode v Nowom Targu. Po svojej práci využíva aktívnu spoločenskú pôsobnosť. Je členom Vojvodského národného výboru v Nowom Sazci, členom pléna Vojvodského združenia Ľudových športových zväzov LZS, predsedom Gminnej rady LZS v Nowom Targu a dlhoročným predsedom krúžku LZS v Krempachoch. Aktivista našej Spoločnosti, člen výboru MS KSCaS v Krempachoch.

ŠPORT NA VIDIEKU

— Za 35 rokov ľudového Poľska — povedal kr. Petrášek — došlo k obrovskému vývinu vidieckeho športu. Nemusíme zdôrazňovať, že splňa dôležitú úlohu — poskytuje mládeži možnosť športovo sa využiť, pomáha v zlepšení fyzickej zdatnosti, je príležitosťou, ako s osobom pre zdravie stráviť volný čas. Preto ani nie div, že už vo väčšine obcí pôsobia krúžky LZS. V nowotarskej gmine je ich spolu 20 a k najpopulárnejším disciplínam patrí volejbal, stolný tenis, futbal, šachy a v posledných rokoch cezpolné behy. Šport sa stal jednoducho trvalým javom na vidieku.

V priebehu týchto rokov sa vidiecki športovci dopracovali pekných úspechov. Stretame ich medzi držiteľmi medailí svetových či európskych šampionátov a dokonca olympijských hier. Aj naša oblasť sa môže popýšiť dobrými výsledkami. Napr. družstvo z Frid-

Svojpomocná výroba tvárníc v Krempachoch — zľava kr. Jozef Petrášek

mana vybojovalo vlane zlatú medailu na školských majstrovstvách Poľska v rýchlokorciarstve. Náš krúžok LZS v Krempachoch, ktorý existuje už 31 rokov, si najlepšie počína vo volejbale, o.i. vybojoval postup z obvodnej A do B triedy a vyhral viac turnajov. K úspechom treba zaradiť aj naše živé styky s TJ Spišská Bela, ktoré trvajú už 9 rokov. V januári t.r. sme na turnaji v Sp. Belej obsadili II. miesto. Teraz čakáme ich návštevu u nás. Boli by sme radi, keby sa túto spoluprácu podarilo rozšíriť i na kultúrnu oblasť.

Texta snímky: JÁN ŠPERNOGA

Z VOLEBNÝCH SCHODZI

NIŽNÉ LAPŠE

V druhom termíne konala sa v Nižných Lapšoch výročná volebná schôdza miestnej skupiny Kultúrnej spoločnosti Čechov a Slovákov. Popri členoch MS zúčastnili sa jej predseda ÚV KSCaS Ján Molitoris a predseda KOV KSCaS na Spiši František Kurnát.

Správu výboru MS za roky 1977 a 1978 predniesol predseda MS kr. Jozef Kravontka a správu revíznej komisie jej predseda kr. Peter Novobilský.

10 ŽIVOT

MALÁ LIPNICA

Máme v našej obci hodne problémov a ťažkostí, s ktorými si sami nevieme poradiť a potrebovali by sme pomoc. Prvá vec sa týka výstavby novej školy dole v Lipnici. Malo sa ju budovať už pred piatimi rokmi, ale dodnes sa nič nezmenilo. Stará budova je už predsa veľmi zničená a ošarpaná, dlážka na chodbe je nadmieru zodratá a deravá, že v každej chvíli môže dojsť k neštastiu. Každý deň tŕpame obavou, že si niektoré dieťa vytkne buď zlomí nohu alebo ruku. Ako som sa dozvedela, vedenie školy už dávno podalo žiadosť v tejto veci na Gminný úrad v Jablonke, ale vraj nito finančných prostriedkov. Rada by som vedela, ako dľho máme ešte čakať. Ved' keď z takých alebo iných dôvodov naša škola nie je v pláne výstavby, tak ju treba aspoň opraviť, keď sa ju mieni naďalej využívať. Ide predsa o zdravie našich detí, aby sa mohli bezpečne učiť.

V tom istom čase ako škola, malo sa vybudovať aj športové ihrisko pre mládež. Ešte kym žil učiteľ Szymala, vyvíjal úsilie v tejto veci, ale dnes keď umrel — umrela aj myšlienka o tom. A naša mládež naďalej nemá kde zahrať a zabaviť sa, s osobom pre zdravie využívať voľný čas. Potom niet sa čomu diviť, že ju možno často stretnú pri stánku s liehovinami, fajčiť a piť, čo je predsa jedno i druhé škodlivé.

Zároveň bolo by dobre, keby sa Ústredný výbor Spoločnosti postaral pre našu miestnu skupinu o nejaké hudobné nástroje — harmoniku a zo dve gitary, aby sa naša mládež mala na čom učiť hrať. Všetkým by malo záležať na kultúrnej výchove mladého pokolenia.

Ešte jedna vec ma trápi a nielen mňa. Ide o materskú školu, ktorá je nám veľmi potrebná. Je to zvlášť dôležité najmä v období letných polných prác, kedy je drahá každá minúta. Zaistenie materskej školy by veľmi ulahčilo situáciu každej matke, ktorá — bez starosti o detí — by sa mohla plne venovať súrnym prácam na gazdovstve.

Obyvatelia Malej Lipnice sa snažia dobre hospodáriť. Chovajú hodne jatočného dobytku, ošípaných, dodávajú do výkupných stredísk veľa mlieka, zúčastňujú sa spoločenských verejnoprospešných prác. Hádam si zaslúžime pozornosť a pomoc v týchto otázkach?

VIKTÓRIA SMREČÁKOVÁ

LES VOLÁ SOS

Spiš, ako vieme, sa nachádza v jednej z najmalebnejších oblastí Nowosáčského vojvodstva. Tento hornatý kraj plný lesov, pahorkov i dolín, je popretkávaný riečkami a potôčikmi, v ktorých volakedy bolo veľa rýb, ale dnes už nie sú. Krásne spišské lesy slúžia všetkým ľuďom. Pracujúcim, ako miesto oddychu, opalovalia v marcovom slniečku bud' príjemného chládku v letných horúčavách. Les nám poskytuje rôzne plodiny: borievky, brusnice, liečivé bylinky a huby, ktorých volakedy bolo veľa, no naposledy stále menej. Týmto krásnym lesom plným vône a spevu vtákov hrozí nebezpečenstvo. Ľudia ich devastujú a keď to tak ďalej pôjde, ako doteraz, môžu ich celkom zničiť.

Ked' ideme z Nového Targu smerom na Novú Belu, cesta za obcou Lopuszna prechádza cez les, zvaný Brežie. Nachádza sa už na novobeliskom chotári a jeho názov pochádza od briez, ktoré tu v minulosti rastli a neskôr ich vytlačili iné stromy, najmä smreky. Pri ceste stojí pomerne veľká tabula, na ktorej je nápis, že sa v lese nesmie parkovať autá, klásť oheň, stanovať atď., lebo je to „chovatelský terén“. Podpísaný je Polský polovnícky zväz.

Ked' sa opýtate polovníka alebo horára, každý povie, kolko je jelenov v novobeliskom chotári, ale keď položíte otázku, či pre ne stačí krmiva na zimu, na to nevedia odpovedať. Horár E. Porszkie, ktorý je už v dôchodku a býva v Novom Targu mi rozprával, že každý horár či lesník má povinnosť pripraviť cez leto seno na prikrmanie zveri v zime. Je veľmi správne, že lesná služba postavila v lesoch kŕmidlá pre lesnú zver, žial, s kŕmením nie je všetko v poriadku. Pred Vianocami, len čo spadne sneh, horári prikrmujú vysokú zver a tak isto aj v januári, čiže vtedy si „splnia plán“ prikrmovania. Neskôr sa už nekrmi. Osobne som to zistil v lese Bor. Na jeseň bola v kŕmidle d'atelina a sláma, ale už 18. februára 1979 tam d'atelina nebola iba trochu slamy a 5. marca t.r. boli v žlatej prázdené fľaše po pálenke a obaly po čokoláde, čo dokazuje, že niekto využil prázdené kŕmidlo ako prístrešie.

Niektoľ ľudia si naozaj myslia, že les je skladom pre odpadky. Nájdeme v ňom všetko možné, od zdroapov papiera po výber fľaš po pálenkách a víne. Myslim si, že tých fľaš by bolo oveľa menej, keby obchody vyskupovali fľaše po pálenke a víne z dovozu, plechovky po konzervách a všeličo iné. Keď to tak ďalej pôjde, zanedlhho lesy na Spiši prestanú existovať. Napríklad pri brehoch rieky Bialky je urbársky les, veľmi znečistený. Stáva sa dokonca, že do toho lesa sa dovážajú a vysypávajú odpady z iných obcí, obyčajne v noci. Z toho vyplýva, že by bolo treba strážiť naše lesy vo dne a v noci. Spomeniem ešte smetisko, ktoré u nás plánujú založiť závod z Nového Targu, zo Zakopaného a Rabky. Dúfame však, že Vojvodský úrad z Nowého Sącza nedopustí, aby naše lesy boli zničené.

Malo by sa o tom vžne pouvažovať, aby nám budúce pokolenia nevylkli, že nedodržiavame odkaz našich predkov. V kronike obce Nová Bela spred 400 rokov čítame:

„V ten čas opýtali sa Novobelania svojho pána tými slovami: Či by aj les Bor mal byť jeho výsost? Pán odpovedal: Zo stoličného rozkazu nechávam vám les Brezový (Brežie). Chcete šanujte a chcete vyrúbať, ten je do roli vmeraný. Ale zato nechávam našaz a rozkaz, aby ste Bor šanovali sami pre seba. Ponevač ja ho do Strážiek nepotrebujem, ale pre vašu potrebu aj mojich želiarov treba šanovať, lebo nedaj Bože požiaru lesa, než tam kameňov, čo by ste robili, zasa by Nová Bela navnivoč prišla, ale drevo suché, krvé, butlavé, pňaky a veľký mach môžete zbierať a každý richtár bude za lesného podla prísať.“

Taký bol odkaz našich predkov a čo my odkážeme budúcim pokoleniam?

Nechceli by sme, aby budúci sprivedcovia po spišskej zemi ukazovali, že tam bol les Brezový — mal 150 ha, tam zasa les Bor — mal 280 ha, Bor v Tribši, ktorý mal 80 ha, lapšanské Noviny okolo 300 ha, Žiar z Hombarom vyše 300 ha, atď., ale pre nepríaznivé okolnosti boli zničené.

Teraz ešte o jednom probléme spomedzi s divou zverou, ktorý boli a kriadi rolníkov. Vieme, že štát vydal nariadenie, podľa ktorého rolníci majú neustále zvyšovať hektárové výnosy. My, rolníci, s tým súhlasíme a skutočne by sme to chceli aj splniť, ale keď zasejeme obilie najmä oves, zničia nám ho jelene — ani ho nezožerú, len pošliapú. Zasa zemiak vykopávajú raticami a zničia. Samozrejme, škodu treba hlásiť na lesnej správe. Príde komisia, ale keď škoda nepresahuje 10%, odškodené vôbec neprislúcha a keď škoda dosahuje 20%, odškodené je tak malé, že nestoji za reč. Situácia je taká, že rolníkom sa nevypláca hlásiť malé straty, lebo odškodené ich nahradí iba čiastočne.

FRANTIŠEK BEDNARCIK

Zahradnictví DZK Zelov, závod v Bujnách Szlacheckých

KOCISZEWO

Sedm kilometrov od Zelova v obci Kociszewo je zahradnictví zelovského Družstva zemědělských kroužků. Má odbočku v Bujnách Szlacheckých. Zahradnický závod vede známy veľký pracovník, zemědělský tajomník MV a OV PSDS v Zelově s. Stanisław Dobruch. Družstevníci pěstují zeleninu a kvetiny ve sklenících (celkem půl hektaru), na 800 čtverečných metrech půdy kryté fólií a na čtyřech hektarech polí. Jsou to většinou rajčata, okurky, ředkvíčky, hlávkový salát a celer (70%) a z kvetin karafiáty a gerbery (zbývajících 30%).

Tento zahradnický závod je kladným príkladom družstevní práce, a to ze dvou dôvodov. Před šestnácti lety v Zelově spotrebovali ročne zeleniny za 40 tisíc zlatých. V současné době družstevní zahradnictví dodává do Zelova zeleninu a kvetiny za 600 tisíc zlatých ročne; je to 90 percent celé výroby. Družstevní zahradnictví učinilo město Zelov a přidružené obce zcela soběstačnými na úseku zásobování zeleninou a kvetinami, a to je ten druhý dôvod. Nutno ještě uvést, že zelenina i kvetiny jsou v Zelově levnější než jinde.

Vedoucí družstevního zahradnictví DZK v Zelově Stanisław Dobruch u hezkých májových okurek

LISTY REDAKCII

MILÁ REDAKCIA,

som žiačkou II. tr Základnej polnohospodárskej školy a volám sa Helena Molitorisová. Veľmi rada čítam váš časopis Život. Zaujímajú ma najmä úryvky z Červeného vína od Františka Hečku, ktoré uverejňujete. Veľmi by som Vás prosila, keby ste mi — ak môžete — poslali túto knihu. Chcela by som ju celú prečítať a mať doma.

Za slanie tej knihy Vám srdečne ďakujem

HELENA MOLITORISOVÁ
Kacvin

Milá Helenka, ďakujeme ti za list. Radi by sme vyzhoveli twojej prosbe, ale, žiaľ, v redakcií máme iba jeden exemplár Červeného vína, aj to iba požičaný, preto ti ho nemôžeme poslat. Srdečne ťa zdravíme — redakcia.

ZO STARÉHO ALBUMU

Prví absolventi jablonského lýcea. Zľava: K. Šperlák, M. Moniak, V. Knapčíková, I. Nižník, prof. Pilníková, J. Spišiak, L. Mšalová, A. Omylaková, riaditeľ lýcea S. Waclawiak, E. Poluš, prof. Kozák, B. Knapčík a E. Balčírák.

Poslal B. Knapčík

ODIŠIEL OD NÁS

Dňa 24. mája 1979 umrel náhle vo veku 58 rokov krajan EUGEN RAPÁČ z Podsrnia, rolník, aktivista mestskej skupiny Kultúrnej spoločnosti Čechov a Slovákov v Polsku, účastník protifašistického odboja v rokoch II. svetovej vojny. Krajan Eugen Rapáč bol príslušníkom 2. čs. paradesantnej brigády v ZSSR, s ktorou sa zúčastnil boju o Duklu, kde bol aj ranený. Po vyliečení bol pridelený k 1. čs. záhraničnej brigáde, s ktorou postupoval Slovenskom na Moravu až do ukončenia vojny v máji 1945. Vojenskú službu zavŕšil v októbri 1945. Nebohy bol vyznamenaný pamätnou medailou ministerstva národnej obrany CSSR a odznakom Československej ľudovej armády.

Cest jeho pamiatke.

MS KSCaS v Podsrni
KOV KSCaS na Orave
a redakcia Život

DRUŽSTEVNÉ VENO

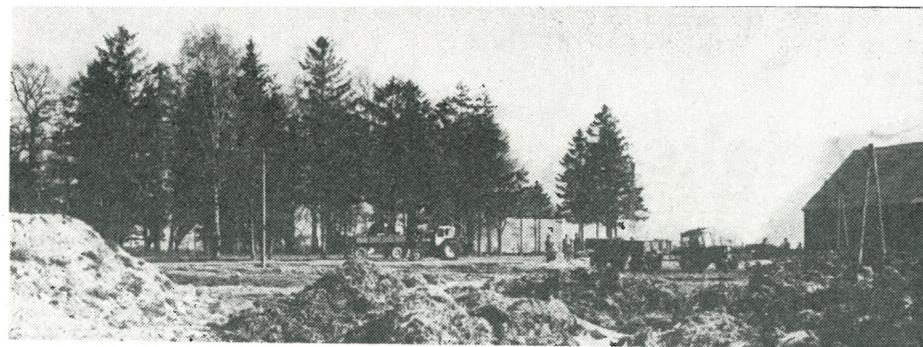
Jednotné roľnícke družstvo v Družibici v Piotrkowskom vojvodstve prijalo prednedávnom názov 35. VÝROČIA PLR. Má 85 členov, ktorí hospodária na 700 ha. Popri pestovaní obilním, krmovin a priemyselných rastlín sa družstvo špecializuje na chov hydin. V súčasnosti dodáva 36 000 broilerov, ale už tento rok po vybudovaní nových objektov, bude každý pár týždňov dodávať 100 000 broilerov. Okrem toho rozvíja chov ovcie a má 1400 bulharských meriniek. Priemerne od 60 prasnic dochová 700 prasiat, ktoré dodáva roľníkom kooperujúcim s družstvom. Živý inventár dopĺňajú dojnice a jatočný dobytok.

V súčasnosti je družstvo veľkým staveniskom. Buduje sa ďalšie výkmine pre broillery, obytný blok, sociálno-administratívny pavilón a upravuje celé okolie, aby na dožinkový sviatok mohli družtevníci hlašiť o splnení všetkých záväzkov. Členovia JRD sa rozhodli, že v tomto období budú pracovať podľa potrieb, aby vavrín do dožinkového vencia bol najkrajší. Modernizácia produkcie a jej neustály

rozvoj sú činiteľmi, ktoré mobilizujú členov k efektívnejšej práci. Pracovná jednotka v minulom roku dosiahla 180 zl; priemerný mesačný príjem člena tohto JRD dosiahol vyše 6000 zl. Družstvo je sebastačné, nevyužíva pracovníkov spoza JRD.

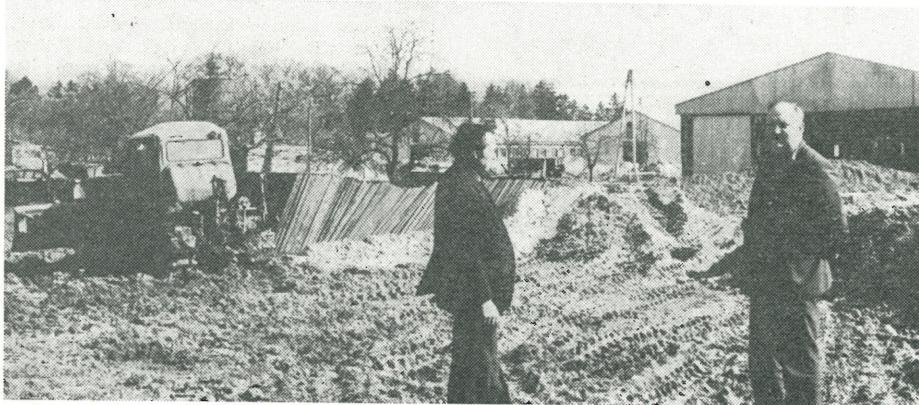
Od roku 1973 družstvo vede Józef Grzejszczak. Pochádza z Piotrkowského vojvodstva, zo Zuchowic, kde doteď hospodária jeho rodiča. Jeho otec Antoni Grzejszczak je známy a uznaný činiteľ ludového hnutia. Syn siel po stopách otca a tento rok oslávil 30. výročie spoločenskej a politickej pôsobnosti. Bol činiteľom ZPM, je aktivistom PZRS. Vedúcim výroby v JRD je inž. Franciszek Daleszczyk, skúsený a svedomitý odborník. V budúcnosti chceli by hospodáriť na niekoľko tisíc hektárov pôdy, ale v rozhovore o ďalších plánach sú úsporní, ako sa patrí na dobrých gazdov. Pozývajú na dožinky do Piotrkowa a pri tejto priležitosti do svojho družstva.

Text a snímky:
MARIAN KAŠKIEWICZ

Na družstve živý produkčný ruch.

Prededa JRD Józef Grzejszczak v rozhovore s poslancom Sejmu PLR Bronisławom Cieniewskym. V pozadí výstavba nových výkrmní broilerov.

JÚL 79

Tohoročná jar nám priniesla mnoho prekvapení: príšernú zimu, dlhotrvajúce dažde a tropické horúčavy. A aký bude júl? V našom podnebi by to mal byť mesiac modrého, neba, sínka, s okolo polovicou horúcich dní prelínajúcich sa s letnými dažďami a búrkami.

Žiaľ, naposledy nebolo tak vždy. Z výskumov uskutočnených v Ústave meteorológie a vodného hospodárstva vypĺvava, že v posledných rokoch sa zväčšil počet chladných júlov. Veľmi studený a daždivý bol minuloročný júl s najhorším počasím v horách a najnižšou priemernou teplotou vo Varšave +15,2°C. Bola to najnižšia priemerna teplota od začiatku nášho storočia. Horúčavy, ktoré nastali v posledných dňoch júla, už mälo zme-

nili. Anomália júlového počasia boli aj skôr.

Veľmi chladný bol júl v roku 1977, 1965, v rokoch 1960–62 a v roku 1919. Najstudenejší bol však júl v roku 1974, keď priemerna mesačná teplota v Poľsku bola 15,8°C. Potešiteľne je to, že najčastejšie po chladnom júli bol mimoriadne teply august. Preto budeme optimisti keď ide o tohoročný júl.

Storočné pranostiky počasia naznamenávajú, že júl patrí k najteplejším a najzdravším mesiacom roka. Charakteristické sú preň nielen vysoké teploty, ale aj prudké búrky, ktoré sa v tomto období vyskytujú najčastejšie. Začiatok mesiaca býva teplý, mierne ochladenie nastáva až ok. 15–17. júla, potom sa opäť vraciajú letné horúčavy prerušované daždom a koncom mesiaca sú zasa krajsie dni s občasnými nočnými búrkami. Sem-tam je to aj krupobitie.

Ludové príslovia o júlovom počasií oči hovoria, že: — Netreba o dásť prosit, príde hneď, keď začneme kosiť; — Keď sedem bratov (10.VII.) pokropí, za sedem týždňov gazdu zatopí; — Dažde na júl prvý či druhý, slubu-

jú dažď štyridsaťdňový; — Keď sa hmela počas žatvy na Babiu horu prilepí, utekajme z poľa s obilím, lebo sa nám všetko zlepí; — Keď mravce väčšie mravenisko robia, zimu mrazom zdobia; — Zle ked' na Prokopa (8.VII.) zmokne v poli kopa; — Na Máriu Magdalénu (22.VII.) rado pocháva, ponevač svého Pána očakáva; — Na sv. Jakuba (25.VII.) do poledne leto, odpoledne zima; — Pekný východ slnka na Jakuba, predpovedá neomylne plné humná; — Nedostatok júlových búrok zvestuje zlatú jeseň; — Sv. Anna, chladno zrána (26.VII.); — Šťastlivy, kto na Annu si vyhliadne pannu.

Pripomeňme aj to, že rozhranie júna a júla je obdobím najkratších nocí v roku a 3. júla sa Zem obiehača okolo Slnka po mierne predĺženej elipsovitej dráhe bude nachádzat v najvzdialenejšom bode od Slnka za celý rok. Vzdialenosť Zem — Slnko dosahuje tento deň 152 miliónov kilometrov, kym priemerná ročná vzdialenosť — 149,6 miliónov km. Samozrejme táto v astronomickom meradle nevelká vzdialenosť od Slnka nemá väčší vplyv na naše podnebie, ktoré

predovšetkým podmieňuje to, že Zem sa v priebehu roka obracia k Slnku raz viacej severnej poloogľou (vtedy je u nás leto) a inokedy južnej (naše jesennozimné mesiace).

V júli je spln Mesiaca 9. júla. Posledná štvrt bude 16. júla, nový mesiac 24. júla. Dňa 11. júla je Mesiac vzdialený od Zeme 361 042 km.

(zobz. Mišo)

ZAUJÍMAVOSTI

V ZÁPADNEJ EURÓPE zaznamenali masové hynutie včiel. Tentokrát príčinou nie sú chemické prostriedky, ale pavúkovitý cudzopasný hmyz. — Tento mimoriadne zhoubný hmyz dovezli sami vedci, keď odporúčali obnoviť európske včeliny ázijskými včelami. A práve s nimi sa dostal do Európy tento nepriateľ včiel.

Z KALENDÁRA NA — AUGUST — SRPEN

August je mesiacom žatvy. Po zbere obilním robime požatevné práce, hlavne plynkú orbu a vápenenie.

Keď pastviny sú horšie, dobytok musíme prikrmovať. Je už načase pouvažovať o jesennej sejbe obilia.

Zvýšenie úrody obilních závisí od viacerých činitelov. Predovšetkým nevyhnutný je výber vhodnej odrody pre pôdno-klimatické podmienky, ako aj používanie náležitej výrobnej technológie. Každý z týchto činitelov zohráva podstatnú úlohu a treba ho brať do úvahy. Napríklad následky nevhodného siatia nemôžeme odstrániť pomocou dobrého hnojenia.

Nové odrody obilia zavedené do produkcie v posledných rokoch si vyžadujú dobré obrábanie pôdy. Všetky pestovacie úkony, najmä požatevné a práce pred sejbou, mali by zaisťovať dobrú prípravu pôdy. Iba vtedy môžeme dosiahnuť plné a vyravnane klíčenie, s čím súvisí rovnomenr rast rastlín na celom poli. Vysokú úrodu môžeme dosiahnuť po najlepších predkultúrach, teda po víkovo-kvetivých rastlinách a strukovinách, po ozimnej repke, okopaninách, prípadne po ovse. Neodporúča sa pestovať obilníky viackrát z sebou (okrem ovsa). Predchádzajúce rastliny treba zobrať z pola o toľko skôr, aby bol čas na všetky pestovacie práce a na siatie obilia v optimálnych termínoch.

Dôležitým činiteľom je minerálne hnojenie a najmä technika dusíkatého hnojenia. Výška dávok fosforu a draslika závisí hlavne od ich obsahu v pôde a plávanoj veľkosti úrody. Odrody obilia pestované v Poľsku majú skoro rovnaké požiadavky na tieto dve zložky. Fosforečné a draselné hnojivá vysievame pred siatiom. Na väčšine gazdovstiev sa vysievajú oveľa menej draslika ako sú hnojivové požiadavky.

Reakcia obilia na dusíkaté hnojenie je vo veľkej miere diferencovaná závislá od odrody. Iba zriedkavo sa vysieva dusík pred siatiom ozimného obilia. Len v prípade, keď ide o veľmi slabé pôdy a slabé predkultúry. Základnú dávku dusíkatých hnojív treba vysievať pod ozimné obilia na jar pred začiatom vegetácie, druhú dávku počas steblowania a tretiu dva týždne pred klasením.

Efektívne využitie minerálnych hnojív zaistuje pravidelné výpnenie pôdy a podľa potreby aj hnojenie horčíkom (magnez). Nevyhnutné je dodržiavanie patričného množstva vysievanych semien, ktoré je rôzne pre jednotlivé odrody. Závisle od množstva vysiatek semien treba dodržiavať patričnú vzdialenosť medzi riadkami. Dôležitým činiteľom je aj vhodná hlbka siatia.

V agrotechnike obilia nesmie sa zabúdať na predbiehanie poľahnutiu (existuje prostriedok proti poľahnutiu Camposan) a na boj proti chorobám, burine a škodcom.

Ešte raz zdôrazňujeme, že žiadnen agrotechnický základ, v jednotlivých prípadoch dokonca správne vykonaný, nemôže byť činiteľom rozhodujúcim o výške úrody. Iba vtedy, keď sa zosúladí všetky pestovacie a hnojivové práce s pôdno-klimatickými podmienkami a vlastnosťami odrody, rozhoduje o úspechu v produkcii obilia. Nie je pravdou, že pestovanie obilia, ktoré je rovnako staré ako samo polnohospodárstvo, je najjednoduchšou oblasťou, kde sa nedá nič zmeniť a všetci jú výborne poznajú.

Napriek veľkým výhodám, aké dáva vypásanie, pasienky ešte stále nie sú náležite využívané, hnojené a ošetrované.

Základnou chybou je nedodržiavanie zásady — čo najkratší čas vypásania každého dielu a pomere dlhá prestávka na odpočinok a rast rastlin.

Je pravdou, že stretávame pastviny ohradené, ale sa ich naraz vypásá za niekoľko týždňov. Zvieratá vyhľadávajú vtedy tie rastliny, ktoré im najlepšie chutia. Tieto rastliny sa nerozrástajú a prenechávajú miesto menej užitočným rastlinám.

Ďalšou chybou je to, že sa nevykáša nevypasené trsy trávy. K rastlinám, ktoré dobytok stále necháva, patria: bodliaky, žihľava, sitina, ostrica, mäta, vres, mliečnik a iné. Keď tieto rastliny nebudeme kosiť, pastviny rýchlo zarastajú burinou.

Hodno pripomienúť niektoré zásady racionálneho hospodárenia na pastvinách:

— podľa druhu pôdy by ročná dávka fosforečných hnojív mala dosahovať 60–90 kg P₂O₅/ha, draselných hnojív 50–120 kg K₂O/ha a dusíkatých hnojív ok. 60 kg N/ha pre každé vypásanie. Fosforečné hnojivo sa dáva naraz, draselné vo dvoch – troch dávkach.

— začínať vypásanie na jar, keď tráva dosiahne 15–20 cm

— na jednom mieste vypásat zvieratá nie dlhšie ako 2–4 dni. Čas odraštania rastlin na pastviny dosahuje priemerne:

v máji ok. 16–20 dní

v júni 20–25 dní

v júli 25–30 dní

v auguste 30–35 dní

v septembri 37–40 dní

a v októbri 40–45 dní

— prestávky vo vypásaní využiť na hnojenie a kosenie trsov nevypasenej trávy.

— každé 3–4 roky pastviny využívať ako lúky, keďže obdobná košba pastviny prospieva rastu vysokých tráv, upevňuje rastliny, podporuje ich kořenenie a rozmožozvanie.

S.D.

Dva pekné biele pulóvriky na letné chladnejšie dni s originalnym vyšivaním.

Z AMOROVY LOUČKY

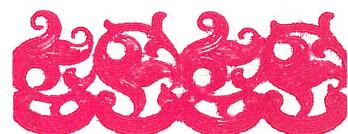
Podvádí-li žena muže, muži tento vinit pouze sebe. (Zasvěcený)

Dědečku, je to pravda, že za tvých mladých let bylo moc těžké políbit dívku?

— Ano. Bylo to těžší než sny, ale rozhodně bezpečnější.

— Proč bezpečnější?

— Protože pohovka nikdy nemohla vrazit do stromu. (Der Stern)

Takéto siefovky z umelej priadze sú tento rok veľmi módne na nákupy a na plážu.

TAKÝ JE ŽIVOT...

JANE PRIESTOVÁ, austrálska modelka, si urobila veľmi dobrú reklamu, keď pobozkala na tvár britského následníka trónu, prince Karola, ktorý sa kúpal v mori nedaleko Perthu.

„Nemohla som odolať a pobozkala som princa“ —

vysvetluje Jane. — „Myslím, že je fantastický.“ Princ sa zatiaľ nijako nevyjadril proti tomuto gestu. Osobná princova ochrana o pári minút neskôr zlýhalas ešte raz, keď iná žena vyjadrla svoje city a hodila sa princovi na krk.

NIKTO NIE JE IDEÁL Dokonca ani slávne filmové hviezdy nie sú spokojné so svojím výzorom. Jeden americký časopis položil niekoľkým slávnym osobám z filmového sveta otázku: čo sa vám nepáči vo vlastnom výzore?

Slávny herec a tanečník Fred Astaire (na snímke) povedal: „Vždy som myslal, že mám nepeknú chôdzu; nevidno ju iba vtedy, keď tančujem.“ Zase populárna speváčka Diana Rosssová sa priznala, že ju celý život trápi príliš malé poprsie.

John Travolta, tanečujúci a spievajúci hrdina najpopulárnejších filmov odpovedal: Nie som spokojný so svoju tvárou a predovšetkým sa mi nepáči môj nos, ktorý je príliš veľký a beztvarý.

Krásna Raquel Welchová nemá rada svoje... ruky. „Sú príliš celké. Keď na ne hľadim, zdá sa mi, že by mali patriť niekomu inému — vodičovi nákladného auta alebo boxerovi.“

MÓDA RETRO priniesla nejenom nový vzor ženské krásy, ale i určité zmény obyčejů. Do textú se opět vrátil starý slovní obrat sex-appeál (silná, často neuvědomělá a nechtěná pohlavní přitažlivost) a také dosud vyškrávaná slova jak láska, hluboký cit atd., která opět často slyšíme v soudobých řezech různých národů. Uvidíme, co bude dál.

TEHOTNÝ VOJÁK. V jednotkách americkej armády a

námořníctva slúžia ženy a sú vraj celkom dobrými vojakmi. Ale žena je ženou a ani príslušnosť k armáde ju nemôže zbaviť radosti z materstva. Tehotné vojáčky plnia normálnu službu s malými rozdielmi. Samozrejme, čo je pochopitelne, nemôžu nosiť obyčajnú uniformu. Preto pre tehotné ženy-vojáčky navrhli zvláštne oblečenie — k normálnej pánskej košeli s dištičkami nosia volnú vestu. Na snímke: tehotná plukovná trubačka.

ky uzavrených nádobach, níkdy v papírových sáčoch.

★ Olivový i jiný stolní olej ukládáme v teploté asi 10°C v tmavém miestě.

★ Vejce jsou chutnejší, neukládáme-li je do chladničky, protože přes průlincitou skořápku snadno nasáknou vůnějiní jiných potravin.

★ Sýr nejlépe uložíme ve vzdušném a nepríliš chladném miestě. Do chladničky ukládáme sýr zabalený ve vlhké utérce a alespoň pár hodiny pred podáváním vyjmeme.

Chléb neplesniví, je-li uložený ve vzdušném miestě (teplota asi 20 stupňů). Přiměřeně vlhký vzduch chrání chléb pred vysycháním.

Nikdy nejime konzervy, ktoré pred otevřením mely vypouklé víčko, protože jsou většinou zkažené.

Syrové houby nikdy dlouho nedržíme. Jejich bílkoviny se mění v jedovaté a škodlivé sloučeniny.

DÔLEŽITÉ SÚ PLECIA

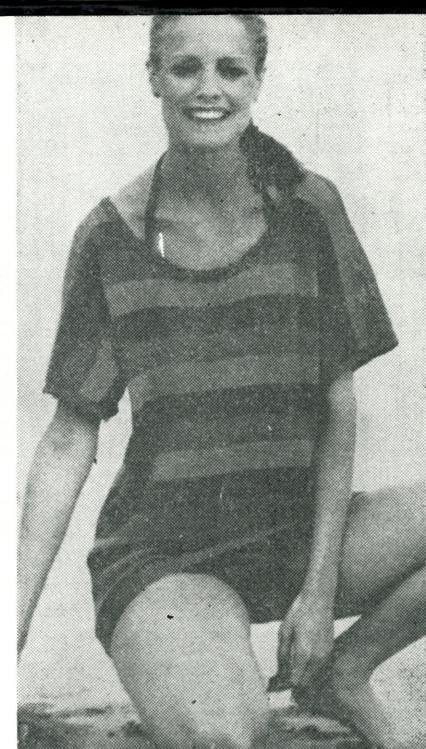
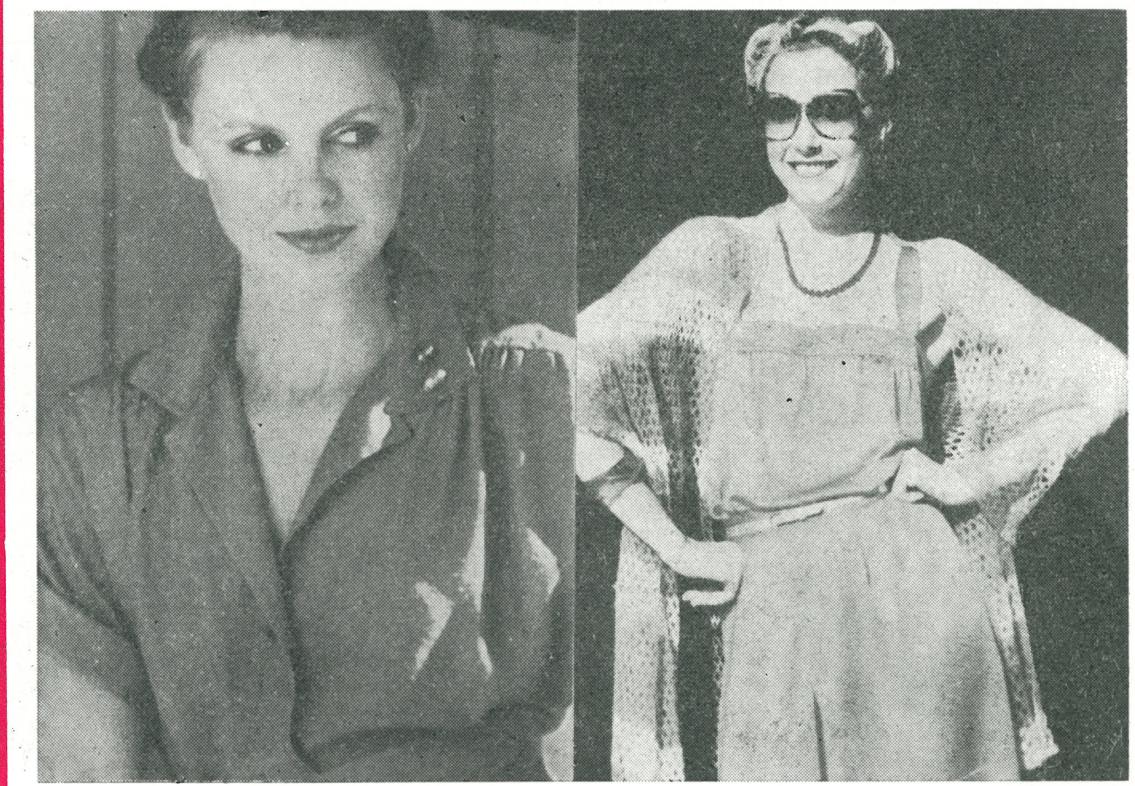
Najnovšie módnne návrhy velkého Pierre Cardina z Paríža kladú hlavný dôraz na ramená, ktoré majú mať výpchyky a v najmodnejších šatách majú trčať do výšky 10 cm. Saká sa odporúča strihať do tvaru písmená V (V čiže victoria, ale nad kym toto víťazstvo?)

Z DOMÁCÍHO HRNCE

Koření, ktoré přidáváme do pokrmů, neslouží denní světlu. Aby neztratilo arómu, a některé i léčivé vlastnosti, přechováváme je v hermetických

Spoločenské letné šaty pre mladé ženy a dievčatá, na našom obrázku červené, voľné s ramienkami, sukňa má

Pletený plážový úbor, široká voľná blúza s okruhlym výstrihom. Pásiky sú modré, bledošialové a tmavofialové.

HUMOR

— Predstav si, drahá, — hovorí muž žene, — dnes sa mi snívalo, že som ponukol manželstvo najkrajšej žene na svete.

— A čo som ti odpovedala?

Predstav si, včera som sa zasnúbila s Janom!

— No a čo na to rodina?

— To je horšie. Jeho žena je z toho celá nesvoja...

Nebudeš na mě žádat, až se vezmem, drahý?

Nebudu, miláčku.

A na děti máme ještě dost času, vid?

Ano, miláčku.

A nebude ti vadit, když budeš také vařit a práti?

Ne, miláčku, a budu také uklízet.

To je báječné, drahý. A pustíš mě příští týden do Tater?

Jistě, miláčku, a už tam můžeš zůstat!

Zeptali se devadesátičlenného za co vděčí tak vysokému stáří:

— Je to tím, že nemám ani jediného nepřítele.

— ?

— Všechny jsem přežil!

Vpredu záhyb. Šaty sú doplnené bieločerveným moherovým pleteným šálom. Opasok je strieborný.

mladým mladším najmladším

22. júla 1979 uplýva 35. výročie Poľskej ľudovej republiky. Pre vás — mladí priatelia — uplýva ďalší v poradí rok života v slobodnej vlasti, pod pokojným, rodným nebom, bez búrok a starostí. Ten to vás pokojný dnešok, ako aj široké možnosti nadobúdania vedomostí vybojovali vaši starí otcovia a otcovia nešetriac krv, vybudovali nešetriac prácu. Vďaka ich námahe a podmienkam vytvoreným ľudovou mocou, žijete v krásnej krajinе

a pripravujete sa pokračovať v diele jej ďalšieho rozkvetu.

Hned po vojne, v zbúranom hlavnom meste, prvý stály most cez Vislu, most Poniatowského, vybudovala mládež, vždy plná nadšenia a tvorivého elánu v plnení misie v prospech rozvoja krajiny. Pripomína nám to báseň od Władysława Broniewského, ktorú uverejňujeme v pôvodnom znení a v slovenskom preklade Vlastimila Kovalčíka.

WŁADYSŁAW BRONIEWSKI

MOST PONIATOWSKÉHO

Drogi zburzone
miasta w ruinie,
historia
gne nas i lamie,
lecz — „nie zginęła”,
nikdy nie zginie,
my ją dźwigniemy
sam!

Sterca pod niebo gruzy Warszawy,
wre robota nad rumowiskiem.
Z gruzów zwycięstwa,
z odłamków sławy

most budujemy
przez Wisłę.

Lud,
co przed wrogiem karku nie schylał,
dźwiga
za przesłem przesło.
Filar pod niebo!
Luki na filar!
Wzwyż!
W dal!
W socjalizm!
W zwycięstwo!

Cesty rozbite,
mestá v ruinách, história
nás zohýna a láme,
lež — „nezahynula”,
nikdy nezahynie,
my sami ju
pozdívhneme!

Trčia k oblohe trosky Varšavy,
vrie práca nad všetkým, čo bolo
vypálené.

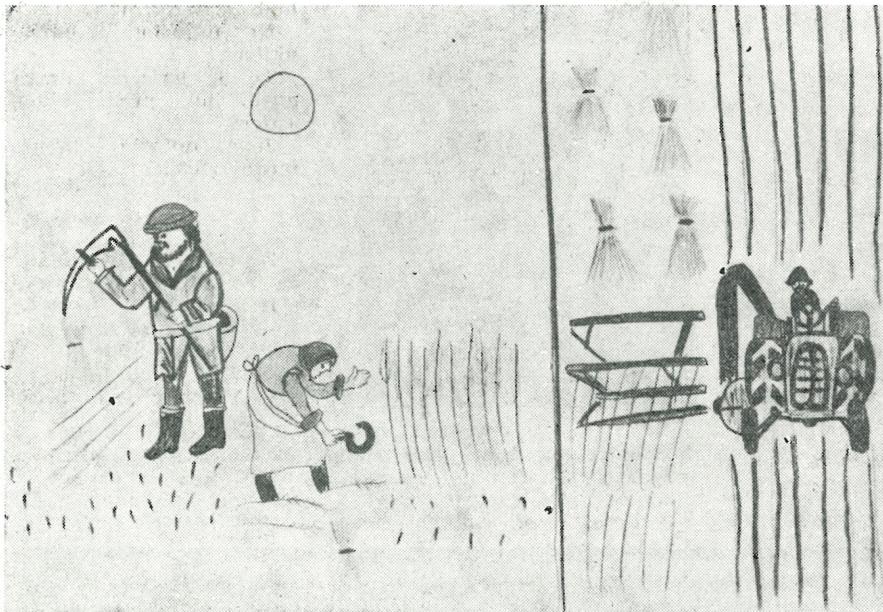
Z trosiek víťazstva,
z úlomkov zo slávy

cez Vislu most
budujeme.

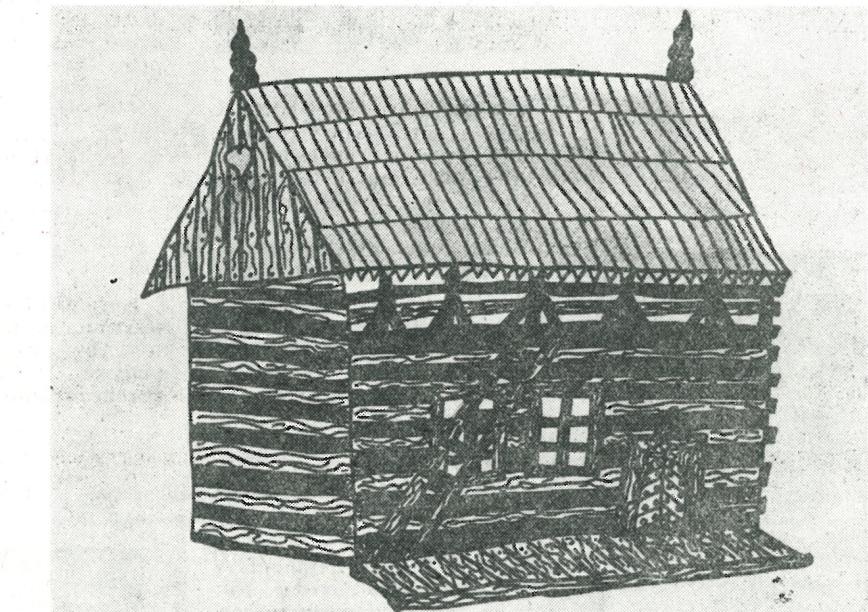
Lud,
ktorý pred nepriateľom neskláňal šiju,
dvíha
mostnú konštrukciu.
Pilier k oblohe!
Oblúk na pilier!
Vysšie!
Dalej!
K socializmu!
K víťazstvu!

KRESLIARSKO-OPISNÁ SÚŤAŽ ŽIVOTA PRE ŠKOLSKÚ MLÁDEŽ

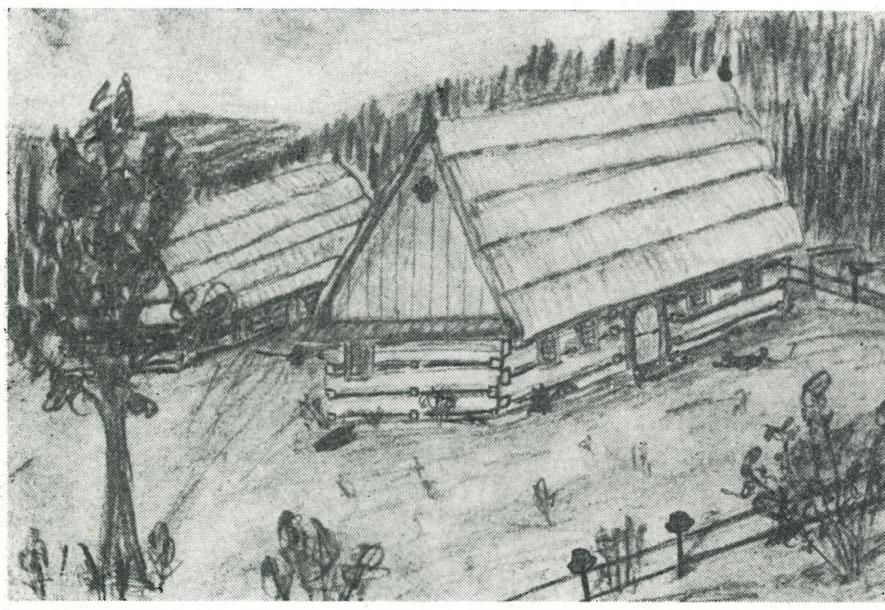
Dolu uverejňujeme kresby, ktoré poslala mládež z Dolnej Zubrince na Orave. Čakame na ďalšie práce a oznamujeme, že na žiadosť mládeže predĺžujeme našu súťaž do konca tohto roku.

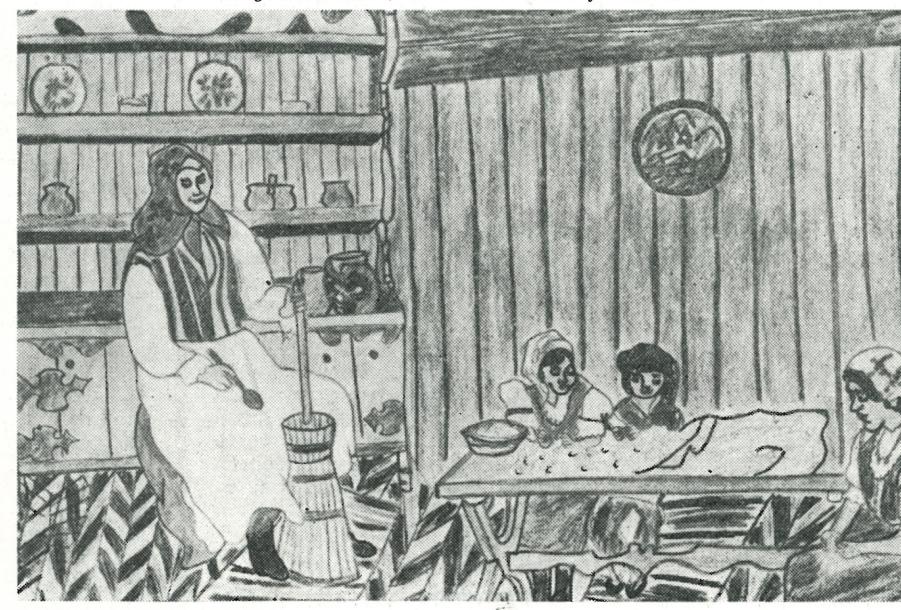
Zbigniew Matonog, II. tr. z Dolnej Zubrince č. 247 — Žatva voľakedy a dnes

Lucia Cieluchová, III. tr. z Dolnej Zubrince č. 200 — Stará chalupa v hornozubrickom skansene

Margita Páleníková, IV. tr. z Dolnej Zubrince č. 26

Eugen Płaciak, VII. tr. z Dolnej Zubrince

RADY ■ PORADŇA ■ RADY ■ PORADŇA ■

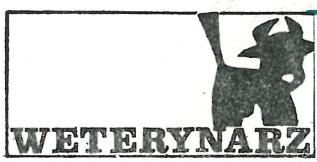
Czytelnik z Orawy zapytuje nas jaką rolę spełnia rada zakładowa w zakresie ochrony pracowników przed wypowiedzeniem umowy o pracę. Polskie prawo pracy wymaga, aby rozwiązywanie umowy o pracę za wypowiedzeniem było poddane kontroli związkowej. W myśl art. 38 prawa pracy zakład powinien o zamiarze wypowiedzenia pracownikowi umowy o pracę powiadomić na piśmie radę zakładową, przedstawiając jej przyczynę

uzasadniającą wypowiedzenie. Jeśli rada zakładowa uzna, że wypowiedzenie byłoby nieuzasadnione, może w ciągu 5 dni od otrzymania zawiadomienia zgłosić na piśmie kierownikowi zakładu umotywowane zastrzeżenie wobec wypowiedzenia. Jeżeli takie zastrzeżenie zostało zgłoszone, kierownik zakładu nie może dokonać wypowiedzenia, ale jeżeli nie zrezygnuje z tego zamieru zobowiązany jest przedstawić sprawę prowadniczemu wyższej instancji związkowej. Wyższa instancja związkowa może zająć w tej kwestii stanowisko w ciągu 5 dni od przedstawienia jej tej sprawy. Dopiero po rozpatrzeniu stanowiska wyż-

szej instancji związkowej — lub po upływie wyznaczonego terminu — kierownik zakładu pracy może podjąć decyzję w sprawie wypowiedzenia, zgodnie z zasadą jednoosobowego kierownictwa. Jeżeli ten tryb postępowania zostanie naruszony, zainteresowany pracownik ma podstawę do zakwestionowania wypowiedzenia, bowiem zostało ono dokonane w sposób sprzeczny z prawem. Organ orzekający w tym sporze stwierdza wówczas bezskuteczność wypowiedzenia, a jeżeli umowa o pracę uległa już rozwiązaniu, to zgodnie z art. 46 kodeksu pracy przywraca pracownika do pracy na poprzednich warunkach.

Związkowa kontrola wypowiadania umów o pracę mimo że ma charakter konsultacyjny, jest skuteczną kontrolą zasadności zwolnień pracowników. Rady zakładowe kwestionują przeciętnie co 7 wniosków o wypowiedzenie umowy o pracę, a także przeciwdziałają w tym zakresie w inny nieformalny sposób. Warto dodać, że średnio co czwarte wypowiedzenie jest przez pracowników kwestionowane co do jego zasadności, a organy orzekające rozstrzygają spory na tym tle w okolicy 20 proc. na korzyść pracowników.

M.B.

OPORNOŚĆ I ODPORNOŚĆ NA CHOROBY ZARAŻLIWE

Już w dawnych czasach, kiedy o bakteriach nie jeszcze nie wiedziano i kiedy wybuch choroby zaraźliwej dziesiątkował ludność, zaobserwowano, że niektórzy ludzie są zupełnie niepodatni na panującą chorobę. Zauważono również, że ludzie którzy wyzdrowieli po przebiegu choroby, albo wogóle, albo przez dłuższy czas po raz drugi na nią nie zapadają. Również od dawnego wiedziano, że wśród chorób zwierzęcych są takie, które są właściwe niektórym gatunkom zwier-

rzat, jak np. nosacizna atakują konie i ludzi, natomiast przeżuwacze są na nią oporne. Dziedziczną niepodatność na choroby nazwano opornością, zaś niepodatność nabytą — odpornością. Naukowe wyjaśnienie tych zjawisk przyniosło odkrycie w organizmie komórek zwanych żernymi lub fagocytami, które po wtargnięciu drobnoustrojów chorobotwórczych, wędrują do ogniska zakażenia aby walczyć z intruzami. Drugim odkryciem przyczynającym się do wyjaśnienia odporności i oporności było wykrycie w sierowicy krwi, nie wrażliwych na niektóre choroby zaraźliwe — pewnych ciał, które nazwano przeciwciałami. Zwierzęta z dziedziczną cechą niepodatności na pewne choroby dopiero po jego zakaże-

niu. Aby móc szybko i skutecznie walczyć z zarażeniem, organizm stara się wyprodukować jak najwięcej przeciwciał. Silne, dobrze odżywione i utrzymane zwierzęta łatwiej mogą wyprodukować potrzebna im ilość przeciwciał niż zwierzęta słabe i wycieńczone. Po ustąpieniu choroby wyprodukowane przeciwciała pozostały w nim przez pewien czas i są źródłem odporności zwierzęcia na powtórne zakażenie tym samym zarazkiem. Poznane zjawiska odporności i oporności pozwoliły na zastosowanie w leczeniu ludzi i zwierząt szczepionek i sierowic, które są potężną bronią przeciwko chorobom zaraźliwym.

H. MĄCZKA

PRO DĚTI

MRKEV S JABLKY: (pro 5 dětí); 75 dkg mrkve (karotky), 4 dkg másla, 1 lžíce cukru, 4 jablka, špetka soli, z 1 pomeranče šťáva.

Mrkev omýjeme, oškrábeme, omýjeme a na struhadle nakrouháme na nudličky. V kastrole dáme na másle zezloutnout cukr, přidáme mrkev, špetku soli, ulijeme vaříci vodou a udusíme do měkkosti. Přidáme oloupaná, posrouhaná jablka, podle chuti přislídíme a ještě chvíli společně dusíme.

Před podáváním přikápe me pomerančovou (nebo citr.) šťávu. Podáváme jako příkrm k masu (varené hovězí nebo kuře) nebo prochladlou jako kompot.

RÝŽOVÝ NÁKYP: 3/4 l mléka, 2 dkg cukru, špetka soli, 15 dkg rýže, 7 dkg másla, 10 dkg cukru, 4 žloutky, vanilka, ze 4 bílků sníh, 50 dkg jablek + 5 dkg cukru + 10 dkg rybízové nebo malinové závařeniny, máslo a str. houska na formu.

Spařenou rýži uvaříme do měkká v mléce se solí a cukrem, necháme vyhladnout. V misce utřeme do pěny máslo, přidáme cukr a po částech žloutky, vanilku a třeme 15 minut. Přidáme studenou rýži, promícháme a přidáme

tuhý sníh z bílků. Do vymaněté máslem a houskou vysypané formy rozetremme polovinu rýže, na ni položíme oloupaná, vcelku udušená jablka bez jáderníků, naplněná závařeninou, rozetremme zbytek rýže a v troubě 3/4 hod. zvolna pečeme. Upečený nákyp pocukrujeme, můžeme ozdobit sladkým sníhem a posypat sekánými ořechy nebo mandlami. Místo jablek můžeme v nákypu zapéci uvařené sušené švestky.

VÝŽIVNÁ ORÍŠKOVÁ SMĚS: 5 dkg vlašských ořechů, 5 dkg lískových oříšků, 2 dkg hrozinek, 2 dkg sušených meruněk nebo švestek (bez pecek), 5 dkg cukru. Ořechy, oríšky, omyté sušené ovoce (hrozinky bez pecek) jemně usekáme nebo semelme na strojku, přidáme

cukr a umícháme na kašíku.

HAŠE Z TELECIHO MASA: (rozpočet pro 1 dítě), 15 dkg telecího masa, na špičku nože soli, 3 dkg másla. Na jíšku z dkg másla, 1 dkg mouky, 1 žloutek. Kousek telecího omyjeme, odblaníme, otrémme utěrkou, vložíme na rozhřáté máslo, zalijeme vařící vodou, maličko oslíme a udusíme do měkká. Prochladlé dvakrát na strojku uměleme. Z másla a mouky připravíme žloutou jíšku, rozředíme ji štavou z masa, přidáme připravené maso a dobře pováříme. Před podáváním zamícháme žloutek. Můžeme přidat jemně poskanou zelenou petrželku. Haši můžeme připravit také z kuřete, pro starší děti z libovolného vepřového masa.

PSYCHO-ZÁBAVA

JMÉNO VĚŠTÍ

CYRIL — kdysi velmi popularní, dnes jen vzácně dávané jméno. Je to wysoký, zavalitý muž se světle hnědými vlnitými vlasy, bledou pleť. Oči mívaly černé, hnědé, modré nebo šedé. Pochází ze zemědělské nebo řemeslnické rodiny, mívaly několik sourozenců. Je živý jak rtut, mrštný, veselý, s rozesmátým obličejem. Tryska přímo radostí ze života, potěší se i nejdrobnějším úspěchem. Zevnějškem se podobá otci, povahu dědi po matce, jejímž je miláčkem. Zná svou hodnotu, je hrdý. Nesnese, aby se mu někdo posmíval. Protože se vždy zastavá slabších a křivděných, často se dostává do konfliktu s nadřízenými. Dovede zacházet s malými dětmi, které ho přímo zbožňují. Nesnáší podlázavé, falešné a pokrytecké lidi, ani udavače. Sám je krajně upřímný, vždy říká pravdu do očí a dodržuje dané slovo. Dovede vytvářet směrovat k vytčenému cíli a dosíti svého. Má nadání k exaktním vědám, miluje konkrétní práci. Může být velmi dobrým řidičem, pokladníkem, skladníkem nebo lékařem. Své povinnosti plní rádně, má silně vyvinutý smysl pro zodpovědnost. Ožení se s hezkou, moudrou a ušlechtilou ženou. Je dobrým, rozsáfným otcem (většinou dvě děti) a manželem. O rodinu se doveďde postarat. Honička za levnou slávou a pomíjivým pozlátkem je mu cizí. Je praktický, střízlivý, věcný, nepřítel pustých frází a planých řečí. Dobrý organizátor. Miluje květiny, stromy a zvířata.

Snár

VERÍTE SNOM? NIE? ANI MY NEVERÍME, ALE PREDSA KAŽDÝ Z NÁS SA NIEKEDY POZRIE DO SNÁRA, AJ KEĎ TO POKLADÁ ZA PREDSDUDOK NAŠICH BABÍČIEK. OSTATNE, VEĽ JE TO IBA ZÁBAVA. TAK TEDA, KEĎ SA VÁM SNÍVA:

HRDLÍČKA — znamená to, že rád udržiavaš rodinné vztahy a to nielen s blízkymi príbuznými, ale aj s ďalšou rodinou. Si v rodine veľmi obľúbený.

HROZNO — je to sen veľavýznamný. A tak, keď sa ti snívalo, že ješ biele hrozno, môžeš počítať so ziskom, ale keď ješ červené hrozno, môžeš očakávať menšiu stratu, preto si daj pozor na zlodejov a neuvažené výdatky. Keď sa ti sníva, že ješ zrelé hrozno — budeš zdravý a nemusiš sa v najbližšej budúcnosti obávať onemocnenia. To však neznamená, že si nemáš dať pozor na zdravie. Ale keď budeš žiť striedavo, nemusiš sa obávať ochorenia. Môže sa ti snívať, že ješ nezrelé hrozno — vtedy si daj pozor, aby si sa neuvažuje nepohádav, môže to mať nepríjemné následky na pracovisku, ale aj v domácnosti. Sen o trhaní hroznov vo vinohrade znamena rozchod milencov i priateľov. Keď vo sne dostaneš hrozno do daru, zoznámiš sa s dievčaťom alebo chlapcom. Bude to veľmi prijemná zámosť, od ktorej môžeš v budúcnosti veľa očakávať.

HUKOT VODY vo sne počuf znamená, že sa vydáš na neočakávanú cestu. Cestovaňe budeš mať prijemné, ale musíš si dať pozor na známosti, totiž nie je všetko zlaté, čo sa blystí.

ŽIVOT

CZASOPISMO

SOŁECKO

KULTURALNE

Ukazuje się

do 15 każdego miesiąca

NEVIETE SI PORADIT S RÓZNYMI TAŽKOSTAMI A ZÁLEZITOSTAMI, KTORE VÁS ROZCUEUJÚ? NAPISTE NAM NA ADRESU: REDAKCIA ŽIVOT, 00372 WARSZAWA, UL. FOKSAL 13, ODPOVIEME VÁM A PORADÍME NA STRÁNKACH ČASOPISU ALEBO LISTOM.

Organ Towarzystwa Kulturalnego Czechów i Słowaków w Polsce redaguje: ADAM CHALUPEC — redaktor naczelný, Marian Kaškiewicz — z-ca red. nacz. oraz społeczne kolegium redakcyjne w składzie: Augustin Andrasiak (Jabłonka), František Bednářík (Nowa Biala), Alojz Biel (Zubrzyca Góra), Augustin Bryja (Lapsze Wyzne), Alojz Galus (Kempachy), Vladimír Hess (Lublin), František Chalupka (Nowa Biala), Bronisław Knapčík (Mikolajów) Ján Kovalík (Zubrzyca Dolna), Andrej Kucek (Lipnica Wielka), František Kurnát (Nowa Biala), Waclaw Luściński (Zelów), Lýdia Mšálová (Zubrzyca Góra), Lýdie Mundilová (Kuców), Ignác Nižník (Myślenice), František Paciga (Kempachy), Alžbeta Stojowska (Warszawa), Ján Spernoga (Warszawa), Růžena Urbánová (Gesiniec), Valerie Wojnarowska (Warszawa), Andrej Vaksmaný (Tribis), Andrej Vojtas (Jurgów).

Tłumaczenia i korekta jaz. czeskiego — Valerie Wojnarowska; tłumaczenia na jęz. słowacki — Alžbeta Stojowska; weryfikacja stylistyczna i korekta jaz. słowackiego — Ján Spernoga; red. techn. — Magdalena Polakowska; red. graf. — Iwanka Krystyna.

Nadesłany rekonopis, fotografii i rysunków redakcja nie zwraca. Wydawca: Wydawnictwo Współczesne RSW „Prasa-Książka-Ruch”, 00-490 Warszawa, ul. Wielka 12, tel. 28-24-11.

Adres redakcji: 00-372 Warszawa, ul. Foksal 13. Tel.: 26-44-49, 26-04-55, 26-42-57

Adres ZG TKCIS: 31-624 Kraków, ul. Szpitalna 38. tel. 212-92.

Prenumeratę na kraj przyjmują Oddziały RSW „Prasa-Książka-Ruch” oraz urzędy pocztowe i doręczyciele w terminach: do dnia 25 listopada na I kwartał i I półrocze roku następnego i cały rok następny, do 10 marca na II kwartał roku bieżącego, do 10 czerwca na III kwartał i II półrocze roku bieżącego, do 10 września na IV kwartał roku bieżącego. Cena prenumeraty: kwartalnie 3 zł, półroczne 6 zł, roczne 12 zł. Jednostki gospodarki społeczeństwa, instytucje, organizacje i wszelkiego rodzaju praktyczne zamawiają prenumeratę w miejscowościach Oddziałach RSW „Prasa-Książka-Ruch” w miejscowościach zaś, w których nie ma Oddziałów RSW — w urzędach pocztowych i u doręczycieli.

Prenumeratę ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje RSW „Prasa-Książka-Ruch” Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw, ul. Towarowa 28, 00-958 Warszawa, konto PKO nr 1531-71. Prenumerata ze zleceniem wysyłki za granicę jest droższa od prenumeraty krajowej o 50%, dla zleceniodawców instytucji i zakładów pracy.

Oddano do składu 3.IV.1979 r. Numer podpisano do druku 9.VII.79 r.

Druk: Prasowe Zakłady Graficzne RSW „Prasa-Książka-Ruch”, 00-375 Warszawa, ul. Smolna 10. Zam. 722. Nr indeksu 38601/38501. C-122.

